

Nakladatelství dopravy a turistiky s.r.o.

Hyberská 5
110 00 Praha 1

Tel.: (02) 24-22-47-49
Fax.: (02) 24-21-95-47

Vážení čtenáři,

dovolujeme si Vám představit nové nakladatelství, které vydává a prodává literaturu a videokazety z oblasti dopravy a turistiky.

V knihkupectvích NADATUR v Praze na Masarykově nádraží a v Mariánských Lázních na železničním nádraží, od 1. 1. 1995 též v Praze 1, Hyberská 5, najdete bohatý výběr tohoto zboží:

- dopravně technickou i populární literaturu
- dopravní časopisy
- mapy a turistické průvodce
- videokazety s dopravní tematikou
- videokazety s historickými zajímavostmi České republiky v různých jazykových mutacích, např. Pražské Jezulátko, Korunovační klenoty Království Českého a Česká setkání baroka s gotikou
- úplný sortiment celních tiskopisů a předpisů
- další knihy a časopisy pro zpříjemnění volných chvil

Z naší produkce si například můžete zakoupit:

EDICE PROFILY

Sešity věnované různým typům lokomotiv

Úzkorozchodné železnice

24listový nástěnný kalendář 1995

Radomír Růžička: Manupresura (akupunktura bez jehel)

Publikace popisující tento léčebný obor - indikace a kontraindikace zdravotních potíží formou, kterou může odstraňovat potíže nejen lékař.

Charta základních sociálních práv pracujících Evropských společenství a charta práv občana Spojeného království

Podstatný výtah, který jistě přispěje k pochopení směru legislativního vývoje v oblasti sociální.

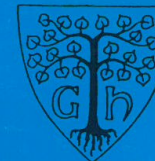
Knižnice základních právních norem Evropského společenství vztahujících se k dopravě

Dosud vyšlo 20 svazků a ve vydávání pokračujeme tak, aby byla celá tato oblast zcela pokryta.

Těšíme se na Vaši návštěvu a doufáme, že budete s naší nabídkou spokojeni.

Management společnosti

ČESKÁ GENEALOGICKÁ A HERALDICKÁ SPOLEČNOST V PRAZE

Genealogické a heraldické listy

**ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA**

Ročník XIV.

3-4/1994

obr. na 1. straně obálky:

**Karel IV. Lucemburský, 12. český král (1346 - 1378),
diplomatically obratný, hluboce zbožný.
Jeho dlouhá vláda znamenala kulturní
i hospodářský rozkvět království.
Pohřben po boku svých čtyř manželek
v hrobce českých králů**

(miniatura z kroniky Přibíka Pulkavy z Radenína - (SÚA)

Litografie pořizena pro GHM s laskavostí
nakladatelství Jan Krigl - Praha 2, Hájkova 2

© Státní ústřední archiv v Praze

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ LISTY □ Ročník 14 □ 3-4 / 1994

O B S A H

Byl Karlštejn založen 10. června 1348? (1)

Libor Gottfried

Prodej soli v Černovicích v minulosti (7)

Rudolf Melichar

Ztráty uzemí Koruny České za panování Marie Terezie (9)

Ing. Miroslav Sedláček, plk. gšt. v.v.

Pamětní spis

Rodina svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu (27)

Sestavil - Vladimír Koubík, dipl. techn.

Stochovská monstrance (31)

Dr. Ing. Václav Elznic

Příspěvek k dějinám české emigrace (35)

Růžena Šafaříková

Organizace Herold a genealogie (informace) (38)

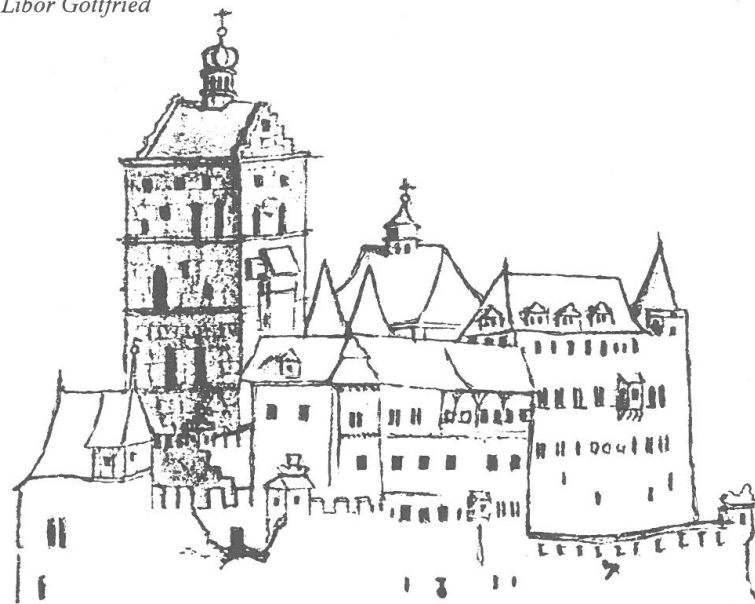
Dr. Vladimír Kristen, CSc.

Soupis článků v Časopisu rodopisné společnosti v Praze 1929-1946 (39)

Doc. MUDr. Jaroslav Černý, CSc.

Byl Karlštejn založen 10. června 1348?

Libor Gottfried

"Roku 1348 v úterý po letnicích (10. června) odebral se (Karel IV.) na toto místo s mnohými knížaty a pány a arcibiskup Arnošt položil do základů první kámen. (pozn: Paměť o tom bývala na Karlštejně, odtud jest v rkpse. Budišinském, Pelzel, Carl IV. I. 216, Palackého dějiny II. b. 168)" 1*

August Sedláček

Historie, jak známo, se skládá z historických faktů. Faktum je podle slovníku spisovného jazyka českého "zjištěná, ověřená, jednotlivá skutečnost." Ovšem historický fakt je skutečnost, která je nezjistitelná, pokud o ní nemáme dostatečnou zprávu, a neověřitelná, neboť neexistuje žádná experimentální metoda, která by umožňovala rekonstrukci historické události. Při veškerém štěstí na četné a spolehlivé svědky historických událostí se nemůžeme nikdy dobrat více, než jen jakési pravděpodobné rekonstrukce "historického činu", přičemž důležité detaily nám nezatajuje vrah, a zavádějící stopy nám nepředkládá podvodník, ale naši korunní svědkové, prameny. Samozřejmě, že některé elementární skutečnosti jsou nepochybné. Když například Karel IV. vlastní rukou napíše pár řádek na evangelium sv. Marka, nemůžeme mít důvodné podezření, že to není rukopis císařův, pokud jej máme doložen i odjinud. Ale císař tenkrát také neměl důvodné podezření, že toto evangelium není napsáno vlastní rukou evangelisty Marka.

Zdá se tedy, že bezpečnost našeho poznání odpovídá jak pramenům (jejich dochování, četnosti a věrohodnosti), tak především úrovni poznání naší doby. - Kdyby měl Karel IV. základní znalosti paleografie prvních staletí po Kristu, nemohl by věřit, že má v rukou apoštolský rukopis.

Faktum je však nejen zjištěná skutečnost, ale i skutečnost ověřená. Historikovou první ctností je umění opisovat. Musíme nezbytně neustále přejímat tvrzení a soudy od našich předchůdců (aniž je ověřujeme) a přidávat k nim vlastní zjištění. Vlastní tvrzení si většinou dobře ověříme pomocí našich svědků a míry naší kritičnosti, než se s nimi odvážíme předstoupit před odbornou veřejnost. I tak bychom měli být pokorní a přiznat si, že nejsme vševědoucí, a předkládat svá tvrzení jako pravděpodobné hypotézy, nikoli jako prostá tvrzení, o nichž nelze pochybovat.

Často se totiž zapomíná na to, že každé době a každému autorovi je vlastní rozdílná míra této kritičnosti, a přejímají se jeho tvrzení jako hotové ověřené skutečnosti, tedy fakta. Může se to stát i s našimi nedoloženými tvrzeními, budeme-li je příliš kategoricky formulovat, a můžeme tak činit sami při přejímání "faktů" od jiných autorů. Pokud se totiž spolehne jen na váhu a autoritu tvrzení starých historiků, která už více neověřujeme, ale přejímáme, neliší se naše metoda příliš od středověké scholastiky.

Zdálo by se, že profesionálnímu historikovi není třeba opakovat, že nikdy nesmí zcela věřit svým pramenům a už vůbec nesmí spoléhat pouze na své hypotézy. Bohužel, často se zbytečně tradují určitá tvrzení, která nebyla řečena zcela uváženě, jako zjištěná a ověřená fakta, o nichž se nepochybuje. Takových prohřešků se dopouštějí nejen publicisté, ale i odborníci, někdy dokonce i historikové umění, pro něž jsou údaje písemných pramenů zpravidla jen jakousi doprovodnou podpůrnou argumentací k jejich hlavním soudům, jež jsou vyslovovány na jiných základech než na písemných pramenech.

Příklad, který použiji pro ilustraci, je historický fakt založení Karlštejna, záležitost historikům umění blízká. Náš první kritický dějepisec, František Palacký, napsal v rámci svých vědomostí do Dějin národa českého tuto větu: "Nařídil tedy (Karel IV.) stavení onoho hradu. ku kterémuž dne 10. června 1348, v jeho nepřítomnosti, od arcibiskupa Arnošta položen kámen základní, a jež vedl stavitel dvorský Matěj z Arrasu." 2*

To, že stavitel hradu byl Matyáš z Arrasu, se potom v pozdějších uměleckohistorických spisech nesčetněkrát opakovalo jako zjištěné a ověřené faktum, ačkoliv pro to není jediného dokladu a jedná se pouze o hypotézu, vyřčenou ovšem kategoricky autoritou Palackého v r. 1842. Historikové umění však posléze přece jen dospěli na jiných základech, než jsou písemné prameny, k tomu, že to není pravděpodobné. Přesto se tvrzení o Matyášovi z Arrasu jako staviteli Karlštejna (a o Petrovi Parlěřovi jako jeho údajném pokračovateli) tradují v některých průvodcích i ve 20. století. Je to názorný příklad toho, že tvrzení jednou vypuštěná žijí vlastním životem, jsou-li nekriticky přejímána.

Již ve svém článku o autoru sochy P. Marie ve štítě týnského kostela 3* jsem napsal, že přejímání tvrzení literatury bez ověření v pramenech, a zejména bez záměrného vyhledávání doplňujících informací vede v některých případech k opakování letitých omylů jako všeobecně známých pravd. Informace svých pramenů samozřejmě ověřoval i Palacký. Znal nepochybně pasáž z Budyšínského rukopisu, která zní:

FVNDATIO KARLSTEIN.

Anno Domini 1348. Karolus Imp. arcis Karolínae prima fundamenta posuit multorum illustrorum virorum in praesentia. Et dominus Ernestus Archiepiscopus Pragensis primum lapidem in fundamento posuit, feria 3 post Pentecostes. Quam arcem subtiliter extruxit, ornavit ac ditavit. 4*

Palacký samozřejmě věděl, na základě rozboru datace listin Karla IV., že král nemohl být 10. června 1348 na Karlštejně přítomen, protože v tu dobu byl ve Znojmě. Takové

znalosti pisatel zprávy z Budyšínského rukopisu nemohl mít, a proto automaticky předpokládal, že základní kámen položil sám Karel IV.

Stejně si to představoval i Václav Hájek z Libočan ve své kronice.

Nicméně Palacký ochotně přejal tento údaj Budyšínského rukopisu, aniž jej podrobně kriticky posoudil. Patrně mu stačilo, že datum položení základního kamene Karlštejna má potvrzeno z jiného zdroje než z Hájkovy kroniky. Václava Hájka z Libočan, jak známo, Palacký přímo osobně nenáviděl. Díky tomu se dodnes ve škole učíme, že Hájek byl pokrytecký lhář, ačkoli jsme tím k našemu velkému renesančnímu vypravěči nespravedliví. Hájkova zpráva o založení Karlštejna zní:

Roku toho (1348): V úterý po slavnosti Ducha svatého týž král Karel založil zámek velmi slavný na jedné vysoké hoře, a dal jemu jméno od svého jména totiž, aby od Karla slul Karlštajn to jest Karluov Kámen, přitom a na témž zámku založená jest slavná kapla ve jméno svatého Mikuláše biskupa. A potom pak také i kapla svaté Panny Kateřiny, a to všecko dalo se při přítomnosti Arnošta arcibiskupa a mnohých jiných knížat a pánuov. 5*

Vinou nepříznivého postoje, pěstovaného školou, nejen že nebyl dosud vydán kritický rozbor Hájkovy kroniky, ale dokonce nebyl ani kompletně zpřístupněn samotný text kroniky (je přístupný v úplnosti pouze v původním tisku z r. 1541 a ve faksimili z let 1819 - 1823).

Není totiž nic snadnějšího než říci, že Hájek nemá pravdu. Tušíme však, že ani zpráva Budyšínského rukopisu nemusí být o mnoho věrohodnější. Je proto třeba ke kronikářským zprávám přistupovat z hlediska literární kritiky a nepřijímat jejich údaje jako údaje úředních listin a knih.

Hájek byl v letech 1527-1533 děkanem na Karlštejně. Když byl poté děkanství zbaven proto, že se zachoval jako řádný katolický kněz a nemlčel k případům vražd a týrání služebnictva na Karlštejně, dostal administrátorství na Tetíně (1533-1538), kde snad psal svou kroniku (dokončena 1539). Jeho vztah ke Karlštejnu byl osobní a dobře znal místní karlštejnské tradice.

Rozebereme-li jednotlivé fráze Hájkovy zprávy, moc z ní nezůstane. "Zámek velmi slavný na jedné vysoké hoře" je běžné topoi vypravěče, "a dal jemu jméno od svého jména totiž, aby od Karla slul Karlštajn to jest Karluov Kámen" je výpůjčka ze zakládací listiny kapituly karlštejnské z 27. III. 1357 (kterou mimochodem Hájek ve své kronice poprvé publikoval v českém překladu): "od našeho vlastního jména, pro naši budoucí památku, jméno jsme jemu převzděli, totiž aby Karlštajn od Karla jmenován byl..." 6 *

"Přitom a na témž zámku založená jest slavná kapla ve jméno svatého Mikuláše biskupa" - to je Hájkova domněnka. Je technicky nemožné, aby při položení základního kamene byla založena i kaple ve druhém patře paláce. K vysvěcení kaple došlo pravděpodobně až roku 1353 po dokončení stavby paláce a získání ostatků sv. Mikuláše (Hájka nenapadlo spojovat zázrak s prstem sv. Mikuláše s ostatkem, chovaným i v jeho době na Karlštejně).

"A potom pak také i kapla svaté Panny Kateřiny" - to je dokonce omyl. Kaple "sv. Kateřiny" nejen nemohla být, stejně jako kaple sv. Mikuláše, založena spolu s hradem, ale dokonce nebylo nejmenšího důvodu pro zasvěcení sv. Kateřině. Kaple byla původně snad císařovninou kaplí P. Marie a svatých patronů českých, od roku 1357 zde asi byly chovány ostatky sv. Palmácia a byla podle tohoto svätce nazývána v 15. i 16. století. Když roku 1515 nechal karlštejnský děkan Jan ze Stradouň posvětit tři přenosné oltární kameny, na jeden z nich napsal "Altaris S. Catharinae", jako lokační poznámku podle malby svätice na oltární mense. Hájek tento omyl pouze rozšířil tiskem a - jak jsem již řekl - tvrzení jednou vypuštěná žijí vlastním (tuhým) životem, takže se kaplička nazývá dodnes kaplí sv. Kateřiny, ačkoli pro to není jediný solidní důvod.

"A to všecko dalo se při přítomnosti Arnošta arcibiskupa a mnohých jiných knížat a pánuov" - opět výpůjčka ze zakládací listiny: "a to s povolením dobrovolným, duostojného Arnošta knížete arcibiskupa pražského ... při přítomnosti mnohých knížat, prelátuov, panuov a rytířstva..."

A tak jediné, co ze zprávy zůstalo, je datum "feria 3 post Pentecostes - úterý po slavnosti Ducha svatého", v němž se Hájek shoduje s Budyšínským rukopisem. Tento datum si Hájek nevymyslel, ale převzal ho z karlštejnské tradice.

Jak tato karlštejnská tradice vypadala, vidíme právě na zápisech Budyšínsého rukopisu. Tento rukopis opisuje dvě knihy privilegií Starého a Nového města pražského, dnes zaniklé. V druhé knize byla na fol. 134nn skupina zápisů, pocházejících z Karlštejna: inventář ostatků děkana Jana ze Stradouně z r. 1515 (český překlad vydal Hájek jako přílohu své kroniky), popis české královské koruny, jablka a žezla (Hájek pojal do textu k roku 1347), dále Založení Karlštejna a Obležení Karlštejna (Hájek podává podrobnou pověst, kombinovanou se zprávami kronik, o obležení Karlštejna r.1422). Dále v rukopise následovalo Proroctví slepého mládence, které Hájek neznal.

Podle vnitřního rozboru rukopisu (který podávám v jiném článku) 7* vzniklo toto Proroctví v letech 1559-1562 a do pražské knihy privilegií bylo vepsáno nejpozději před rokem 1587 (spíše už kolem r. 1562). Ať už bylo Proroctví součástí karlštejnských tradic (což je méně pravděpodobné), nebo bylo připojeno dodatečně až v Praze, znamená to, že zpráva budyšínského rukopisu o založení Karlštejna je starší než r.1559, ale patrně ne starší než r.1515, kdy vznikl inventář ostatků děkana Jana ze Stradouně.

Tento děkan je také jedinou vhodnou osobou, která mohla tuto skupinu karlštejnských tradic zformulovat. Ptáme-li se, kde mohl vzít datum "feria 3 post Pentecostes", je k dispozici jedna domněnka, že totiž Hájek (nebo spíše jeho předchůdce Jan ze Stradouně) převzali údaj z misálu karlštejnské kapituly:

"Nota quod dedicatio capelle nove celebratur tercia feria proxima post festum sancti spiritus" 8* a vztáhli jej na rok 1348, kdy by to znamenalo 10. června. Ve skutečnosti se tato poznámka vztahovala k roku 1396 (tj. 23. května) a na někdejší (dosud nelokalizovanou) kapli sv. Trojice na Karlštejně. Tak, jako je zápis v misálu nejasný dnes, mohl být nejasný již v 16. století a den "úterý po Sv.Duchu" mohl být chápán jako den založení "nové kaple" i hradu.

Rok 1348 byl Hájkovi i Janovi ze Stradouně znám. Kronikář Beneš Krabice z Veitmile zmiňuje založení Karlštejna v souvislosti se založením Nového Města pražského:

"Po založení Nového Města pražského dal král Karel vysazovati zahrady a vinice okolo města Prahy a pro ty zahrady a vinice velmi přibýlo obyvatelstva; v krátké době bylo vystavěno mnoho stavení. Dal také přivéztí z Rakous velmi ušlechtilé druhy révy a vysázel je tam a pod hradem Karlštejnem, který tehdy začal stavěti." 9*

Ačkoli byl Beneš Krabice současníkem (+ 27.7.1375), psal svou kroniku až s velkým odstupem od událostí, a dopouští se řady nepřesností v datování starších událostí, mezi něž patří i začátek stavby Karlštejna. Jako kanovník pražský (1359-1375) neměl zájem na zdůrazňování významu kapituly karlštejnské, která dostala do opatrování největší poklad Říše římské, korunovační insignie, na úkor svatovítského chrámu. Proto se o Karlštejně zmiňuje co nejméně.

O obecné nevěrohodnosti dat, přinášených Benešem Krabicí, byl přesvědčen historik Prahy V.V.Tomek. Zejména zpochybňuje údaj o přinesení "ušlechtilých druhů révy" kolem roku 1348, jak by ze souvislosti vyplývalo. Domnívá se, že přivezení révy spadá až do roku 1358, kdy byla také vydána listina Karla IV., podporující vysazování vinic "do tří mil od Prahy" (tj. asi do 23 km nebo do 34 km od Prahy - podle různých jednotek). 10*

Tím by ovšem mohl být také zpochybněn rok 1348 jako rok začátku stavby Karlštejna. Pokud měl Beneš Krabice v paměti spojeno zakládání vinic a počátek stavby Karlštejna, mohlo by u něho jít o záměnu založení hradu se založením kapituly na Karlštejně (27. III. 1357), která skutečně byla založena přibližně v té době, kdy byly vysazovány vinice tři míle kolem Prahy.

Roku 1357 však již Karlštejn stál, alespoň palác, purkrabství a menší věž. Palác byl obyvatelný od roku 1353. 11* Proto je rok 1348 přece jen pravděpodobný pro počátky stavby hradu. Musíme však trvat na tomto slově "pravděpodobný", protože nemáme žádné jiné prameny, které by nám přinesly větší jistotu.

Hrad Karlštejn tedy s největší pravděpodobností nebyl založen 10. června 1348. Datum 10. června je pochybné, a máme jej doloženo teprve v 16. století z "karlštejnské tradice". Karel IV. byl v té době ve Znojmě a je nepravděpodobné, že by základní kámen k významné stavbě nepokládal osobně. Arcibiskup Arnošt by jej jistě mohl zastupovat, ale neexistoval žádný důvod, aby musel být položen základní kámen Karlštejna v době nepřítomnosti krále - plánování ještě nebylo zavedeno a žádné termíny nebylo nutno dodržovat - v takovém případě by jistě položení základního kamene počkalo až na návrat krále do Prahy.

Samotný rok 1348 je nejistý. Stojí pouze na autoritě vratké chronologie kronikáře Beneše Krabice z Veitmile. Vzhledem k tomu, že palác hradu roku 1353 již stál, musela být stavba započata několik let předem. To je jediný logický podpůrný argument pro konec čtyřicátých let.

Z romantických představ národních slavností při kladení základních kamenů musíme pro 14. století poněkud slevit. Ne každá stavba doby Karlovy se začínala s takovou slávou jako svatovítská katedrála, Nové Město pražské nebo pražský most. Možná, že hrad Karlštejn byl v prvních letech své stavby budován jako kterýkoli jiný z početných královských hradů, a nic nesvědčilo o jeho budoucím významu. Možná, že se žádné slavnostní kladení základního kamene nekonalo.

Slavnost je to smutné a málo romantické, ale je to hypotéza, jejíž pravděpodobnosti věřím.

Důkazem, že někdy je třeba opravdu kriticky prověřovat fakta, pokládaná za zcela triviální, je kniha Svatopluka Svobody Praha astrologická, která má podtitulek Kritická studie. Jako materiál, sloužící astrologickým vývodům, je zde použito datum 10. června 1348, kdy prý dostal Matyáš z Arrasu příkaz Karla IV. vybudovat Karlštejn (podle horoskopu se tak muselo stát přesně v 7.53 h). Hvězdy praví, že na tento Martův den a Venušinu hodinu i minutu byla zahájena "stavba hradu chránícího poklady", k čemuž přistupuje ascendent 13° Lva jako znamení tvrdošijné vůle, charakterizované obrazem Býka na strmé skále v póze dobyvatele (obr.č.29 cit. díla). 12*

V téže knize je stanoven horoskop i pro datum 27. března 1357 jako datum "slavnostního dokončení" hradu (ve 12.20). Ve skutečnosti byla téhož dne založena pouze kapitula karlštejnská ke kaplím, které byly vysvěceny den předtím, ale stavba hradu pokračovala ještě celá léta. Myslím si, že astrolog by měl napřímít svůj důvtip raději k datu 9. února 1365 (hodinu bohužel neznám), kdy byla vysvěcena kaple sv.Kříže. Tehdy se snad dá již mluvit o dokončení stavby hradu Karlštejna. Ovšem tak jako je neurčitá doba začátku stavby (je to položení hypotetického základního kamene, nebo jakýsi příkaz Karla IV. staviteli, nebo postavení první zdi?), ani konec stavby přece nebyl stanoven na den (plánování a závazné termíny dokončení ještě neexistovaly). Nekonal se žádná kolaudace stavby, Karel IV. pobýval občas na hradě od roku 1353, kdy už musel být hotový palác.

Poznámky:

- 1* *August Sedláček*, Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl šestý, Podbrdsko, s. 40.
- 2* *František Palacký*, Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, Díl II, Praha 1875, s. 305
- 3* *Libor Gottfried*, Assumpta ve štitě Týnského kostela, Zprávy památkové péče 8/1992, s. 30-34
- 4* Mikrofilm s rukopisem Budyšínské městské (dříve Gersdorfské) knihovny (sign. F 32) mi ke studiu laskavě zapůjčil Archiv hlavního města Prahy ze své fotobírky
- 5* *Václav Hájek z Libočan*, Kronika česká, list 319 (faksimile z roku 1823)
- 6* Tamtéž, překlad zakládací listiny kapituly Karlštejnské na listu 326 -328.
- 7* *Libor Gottfried*, Kterak se slepý mládenec v proctví zmýlil (ale hned se opravil), Sborník prací k 70. narozeninám dr. Karla Beránka (v tisku).
- 8* *P. František Fišer*, rukopis práce o Karlštejně (přípraven do tisku), pozn. č.244).
- 9* Kroniky doby Karla IV.: *Beneš Krabice z Veitmile*: Kronika pražského kostela, Praha 1987, s.225
- 10* *Václav Vladivoj Tomek*, Dějepis města Prahy, díl II, Praha 1892, s.42-43.
- 11* Toho roku byla vysvěcena kaple sv. Mikuláše v paláci, takže palác byl funkční, protože se zde mohly konat bohoslužby
- 12* *Svatopluk Svoboda*, Praha astrologická, Melantrich 1994, s. 83-85, 160-161.

Prodej soli v Černovicích v minulosti

Rudolf Melichar

Černovicemi vedla jak známo, stará solná stezka ze západu na východ. V Prachaticích byl velkosklad soli. Odtud se rozvázela sůl na všechny strany. Obchod solí byl potřebný a výnosný. První zmínka o obchodování solí v Černovicích je z doby 30ti leté války, okolo roku 1635. Soused Václav Domináček, syn Matěje Domináčka, pocházel z dnes č. 187 na Pršíně. Přivázel toho roku do Černovic sůl. Povožnictví na delší trasy bylo v té době nebezpečné a plné rizika. Narazit cestou na vojsko, ať přátelské nebo nepřátelské, vystavoval se povozník ztrátě koní, ba i nákladu. Proto Václav Domináček nejezdil s volským potahem po hlavních cestách. K takové cestě bylo tehdy třeba velké odvahy. Dnes už by za takových okolností asi nikdo takovou cestu nepodstoupil. Cesta tam a zpět trvala 4 - 5 dní. Zachovala se zpráva Václava Domináčka o cestě, když se vracel s nákladem soli do Černovic. Sám to vypravuje takto: „ V sobotu po památce sv. Jakuba (25. 7.), vezoucí na dvou vozích z Budějovic, některou bečku soli nemoha pro vojáky, kteří ten čas maširovali pravou hlavní silnicí, musel jsem do Soběslavě se jim vyhnouti cestou polní, až jsem přijel k Dlouhý Lhotě na grunty J.M. urozeného pána Černína z Chudenic. Z důli vsi Krlova jedu až k Vobůrce žádný škody nečiníc ani pánu ani poddaným. V tom se trefilo, že týž pán Černín ráčel jeti z Chutnice na dvou koních, ke mně přijedouce hned zlořečil, mně karabáčem po mém těle nenáležitě nemilosrdně mrskal, jsa já bez kabátu, toliko košili, nemohl jsem takového mrskání trpěti, do tůni utéci a vléztí jsem musel. Tu když mě již více mrskati nemohl, pár volů mých z vozu a do svého dvora hnáti poručil. Vrátili mně jich nechtěl, až jemu bečku soli dám. Nechtíc, aby mi volí hladem mřeli, to jsem všelijak předcházel. Ale nemoha nic svěsti, chtíc volů dostati (mezitím pracně jsem domů sůl dopravil a prodal), musel jsem se bečky od jednoho poddaného vydlužiti a jemu je dáti ...

Vyprávění Václava Domináčka je typická ukázka zvůle tehdejšího feudála, který se hestyděl okrást cizího poddaného. Líčená událost je z doby, kdy obchod se solí prováděla ještě mnohá samotná obec. Koupila tedy také sůl od Václava Domináčka.

Solním hospodářem obce byl primas (první konšel). Byla to snad výsada za náročnou funkci primase. Tuto výsadu zde ztratili primasové snad nejpozději do roku 1701.

Roku 1702 bylo první sčítání lidu, zvané „solní sčítání“. Vycházelo se z toho, že 10 osob nad 10 let spotřebuje ročně 1 prostici soli, (rovná se jedné bečce). Děti do 10 let se nepočítaly. Prachatická prostice obsahovala 73 litry. Tedy jedna osoba teoreticky spotřebovala za rok 7,3 litry soli. Nad 10 kusů dobytka se počítala polovička. Jeden litr soli váží podle „Ottova naučného slovníku“, 1024 - 1028 gramů. Proti dnešku to byla sůl výrazně větší spotřeba soli.

V Černovicích se prodej soli původně prováděl takto: Odběratelé celých beček soli kupovali sůl od solního hospodáře. Menší množství soli nakupovali u šenkýře v „rathause“. Ze „solného handlu“ platila obec vrchnosti daň. Tato daň se platila zároveň s daní z „viného šenku“ a činila ročně 60 - 90 zlatých. Například roku 1730 si jednotliví hospodáři koupili za ten rok 16,5 bečky soli. Celkem se toho roku nakoupilo 91,5 beček soli, což činilo cca 7.000 kg, pro tehdejších přibližně 700 obyvatel a pro dobytek.

Později obec „solní handl“ každoročně vydražovala a dostal jej do pronájmu ten, kdo nabídl nejvíce. Proto se patrně zachoval až na naše doby staročeský zvyk přivítat vzácnou návštěvu chlebem a solí.

I při zasedání cechů si objednali účastníci v hospodě chléb a sůl a k tomu pivo nebo „truňk“. Dnes by se hostinský velice podivil, kdyby si host objednal chléb a sůl a dokonce si i pivo třeba přisolil.

Sůl byla kdysi i platidlem. Na příklad obec platila kantorovi nebo sluhovi také soli. Tak roku 1701 v únoru vyplatila obec kantorovi „za službu 1/4 měřice soli. Roku 1739 zaplatila obec sluhovi za službu za 1 1/2 roku 9 měřic soli, v ceně 4 zlaté 30 krejcarů.“

Také i vrchnost dávala v deputátu někdy svým zaměstnancům určité množství soli. Dnes už by asi nevznikla známá pohádka „Sůl nad zlato“. Ještě před 100 lety se ve většině domácností nadměrně solilo. My dnes víme, že sůl zdraví neprospívá. Zvláště některým nemocným. Dnes především starší lidé, se snaží solit co nejméně. Popřípadě vůbec ne,

V průběhu staletí se postupně mění nejen způsob stravování, ale i myšlení a konání. Člověk v minulosti myslel jednodušeji, žil skromněji, byl méně náročný a musel více a často obtížněji pracovat. Hlavně byl poctivější a čestnější.

Ztráty území Koruny České za panování Marie Terezie

Ing. Miroslav Sedláček, plk. gšt. v. v.

Osobní důvod proč jsem sestavil celé pojednání "Ztráty území Koruny České za panování Marie Terezie", je tento:

Při sestavování a zpracování rodokmenu mojí báby z matčiny strany Marie, rozené Králíkové, jsem v matrice zemřelých zjistil, že její předchůdkyně Kateřina byla 2. října 1742 na mostě v Brandýse n/Labem zastřelena francouzským vojákem. Byla hluchoněmá a patrně neuposlechla varovné zvolání "halt berdó" k zastavení. Bylo jí 35 let. Nedovedl jsem si vysvětlit, kde se tam vzal francouzský voják. Zablouhal jsem se do dostupných pramenů. Výsledek je toto moje pojednání.

Dodatečně jsem si však při tom uvědomil, že nám ve škole byly dějinné události v období 18. stol. podávány pouze kuse a mezerovitě. Vše se soustředilo na velkou francouzskou revoluci. Územní ztráty Koruny české jako by se týkaly jen rakouské monarchie a vládnoucího rodu habsbursko-lotrinského. Dnes při obnovení české státnosti bychom to měli pociťovat a dívat se na jinak.

Pro úspornost textu i přehlednost jsem sestavil přehled jako chronologický sled událostí s jejich přiřazením k příslušnému datu.

Úvodem pokládám za vhodné stručně se zmínit o obecně známé věci, jakou je vyhlášení pragmatické sankce císařem Karlem VI., a to 1713, 04,19, ve které stanovil nástupnický řád tak, že v případě vymření mužské linie Habsburků nastoupí ženská posloupnost. Sankce byla přijata většinou evropských států, což jak bude dále uvedeno nebylo respektováno. Mezinárodní záruky sankce se ukázaly zcela neúčinné.

1740, 09, 19

úsilím Francie byla ve Frankfurtu n/Mohanem podepsána preliminární smlouva o rozdělení rakouského dědictví, a sice:

stát	zabere	stav armády tis. mužů (t.m.)
Bavorsko - kurf. Karel Albrecht	Čechy, Horní Rakousko, Tyroly, Nizozemí	40
Francie		
Prusko - král Fridrich II.	Dolní Slezsko, zbytek Horního Slezska	99,5
Rakousko - Marie Terezie	Alpské země, Maďarsko	108
Sasko - kurf. a král. August III.	Moravu, Horní Slezsko až k Nise	28
Španělsko	habs. državy v Itálii	109

1740, 10, 20

úmrtím Karla VI. vymřela habsburská dynastie v mužské linii a vlády se ujala Marie Terezie, provdaná za Františka Štěpána Lotrinského, vévodu toskánského (pocházel z rodu býv. vévodů lotrinských). To byl základ habsbursko-lotrinské dynastie, vládoucí až do rozpadu rakousko-uherské monarchie v r. 1918.

Marie Terezie se stala následnicí trůnu ve 23 letech. Protože již předtím habsburská monarchie zaznamenala velmocenský ústup, staly se země Koruny České uchvatitelským plánem říšských knížat. Stav monarchie byl neutěšený, pokladna prázdná, státní dluh úctyhodné výše, armáda se zotavovala z předchozích válek, hlavně s Turky. Vedoucí funkcionáři byli velmi staří, velící generálové měli zarážející neschopnost - tzn. výkonná moc a finanční zdroje chyběly.

Marie Terezie vykazovala typickou ženskou zarputilost a neústupnost, vůli získat české a uherské království. Za významná privilegia a ústupky ji uznalo uherské magnátsvo královnou a poskytovalo jí vojáky a peníze. Nikdy však neměla vřelý vztah k Čechům. Po své korunovaci (viz později) jen 3x navštívila Čechy a to jen při vojenských manévrech.

VÁLKY O DĚDICTVÍ RAKOUSKÉ

Marie Terezie (1717 - 1780) vládla v letech 1740 - 80, musela hájit trůn proti zemím, které ji nechtěly uznat. Jedná se pro nás Čechy o války o Slezsko a Kladsko. Jsou to válečné události:

v letech	tzv. válka	trvání
1740 - 1742	I. slezská	8 let
1744 - 1748	II. slezská	
1756 - 1763	7mi letá	7 let

I. VÁLKA SLEZSKÁ

1740, 12, 16

bez vyhlášení války vpadl pruský král Fridrich II. se svojí armádou do Slezska. Využil situace, že některé země, hlavně Bavorsko, neuznávaly nástupnické právo Marie Terezie a zajišťoval si anexi bohatého území před možností většího válečného konfliktu.

1741, 01, 03

obsazena Vratislav. Slabé rakouské posádky se udržely v pevnostech Hlohov, Břeh, Nisa.

1741, 04, 10

bitvou u Malvic, rozbitím rakouské armády maršála Neipperga byla okupace Slezska dokončena.

Prusko	24.000 mužů	94 děl	ztráty 4.600 mužů = (19%)	0 děl
Rakousko	20.000 mužů	54 děl	ztráty 4.400 mužů = (22%)	6 děl

1741, 09, 11

Bavorský kurfiřt Karel Albrecht překročil se svými vojsky hranice Horních Rakous. Činil si nárok na nástupnictví za Habsburky. Francie mu poskytla pomoc armádou pod vedením maršála Belle-Isle.

1741, 09, 15

Karel Albrecht obsadil Linec a prohlásil se rakouským arcivévodou. Na naléhání Francie přerušil tažení na Vídeň, o které usiloval Fridrich II. a rozhodl se pro vpád do Čech.

1741, 09 19

uzavřena ve Frankfurtu n/Mohanem smlouva Bavorsko-Saská o rozdělení (s kurfiřtským hlasem):

- Čechy a západní část alpských zemí měly připadnout k Bavorsku,
 - Morava a Horní Slezsko k Sasku.
- (O této smlouvě se u nás neučilo!)

1741, 10, 09

v Klein Schnellendorfu uzavřena tajná dohoda o příměří mezi Marií Terezií a Fridrichem II. Podle dohody měla být vydána Prusku část Horního Slezska až k řece Nise za slíbenou neutralitu do konce války.

Směry vpádu koalice Bavorsko-Francie-Sasko do Čech:

① 1741, 10, 24 hlavní síly Karla Albrechta - I. arm. - překročily Dunaj u Mautern, českou hranici u Dolního Dvořiště a táhly ⇒ Řezno, Doggendorf, Pasov, 19.,9 ⇒ Linec, Sv. Hippolit, Kaplice ⇒ České Budějovice, Tyn n/Vltavou, Písek, Praha-Zbraslav 6/11 tj. 2 měsíce. Zde vyčkávali na II. a III. armádu.

② 10, 21 části bavorské a francouzské armády - II. arm. sbory Gassion a Minuzzi - překročily české hranice u Rozvadova ⇒ Plzeň, spojily se s I. arm. u Zbraslavi. Velitel maršál Belle-Isle (tj. za 12 dní!).

③ 11, 05 Sasové vpadli do Čech ⇒ Drážďany, Perno, Ústí n/Labem a 17/11 došli do Prahy - Troja (tj. 12 dní).

1741, 18, 11

uskupilo se v okolí Prahy koaliční vojsko v síle 50-60.000 mužů

František Lotrinský Štěpán velící rakouským vojskům, která se přesunula na jižní Moravu ⇒ Nisa, Olomouc, Brno, Znojmo, kde se shromáždila. Sledoval pak koalici přes Jindřichův Hradec, nedokázal však zabránit útokům na Prahu.

1741, 11, 01

Prusko se připojilo k frankfurtské smlouvě s nárokem na větší část Slezska a Kladska. Do 10. 12 obsadili sev. a vých. Čechy až po Labe (na zimu! - o tom se málo ví). Hodlali zde přezimovat. Akce proti Marii Terezií nepodnikli.

V noci z 25. na 26.11.1741

na naléhání francouzského gen. Mořice Saského a saského gen. Rutkowského útokem dobyl Karel Albrecht Prahu téměř bez boje vojsky II. a III. koalice. Slabá posádka nebyla sto se ubránit přesile. Velitel pražské posádky polní zbrojmistr Olgivi měl k dispozici pouze vlastní pluk 2300 mužů, městský sbor asi 1200 mužů, studentská legie 600 mužů = celkem 4100 mužů.

V Praze zůstala francouzská posádka, vel. pplk. Chevert. Ovládala celé okolí, hlavně přístupové cesty.

1741, 12, 07 se Karel Albrecht prohlásil českým Králem a byl korunován.

1741, 12, 19 holdovala mu velká část českých stavů!!!

1741, 12, 20 jmenoval novou českou dvorskou kancelář,

1741, 12, 27 jmenoval novou českou vládu, tzv. dvorskou deputaci z příslušníků české šlechty!!!

Vzhledem k rychlému časovému sledu tj. od září do prosince 1741 byla celá akce Karla Albrechta dobře naplánována, včetně korunovace. O represii Marie Terezie proti českým stavům - viz dále.

Začátkem roku 1742

rak. pol. marš. hrabě Ludvík Khewenhüller s vojsky maďarských magnátů a pandurů barona Trenka obsadil Horní Rakousko a vpadl do Bavorska proti bavor. a franc. vojskům. Proto Fridrich II. porušil dohodu s Marií Terezií a

1741, 12, 18

Prusové okupovali Opavsko a sev. Moravu: 20/12 Opavu, 27/12 Olomouc.

Na zabraném území Čech a Moravy surově zužovali obyvatelstvo, prováděli násilné odvody do vojska. Nekatolíci byli zagitováni a v hojném počtu získáni k emigraci. Dále však Prusové narazili na tvrdý odpor když se zmocnili Jihlavy a Znojma. Pro zásobovací potíže, odpor obyvatelstva (kterému byly slibovány úlevy), ohrožení maďarskou insurrekcí (ozbrojené povstání), na žádost Francie přišel Fridrich II. pomoci franc. posádce v Praze. V prosinci 1741 vojska Fridricha II. byla v síle 15.000 Prusů, 13.000 Sasů, 3.000 Francouzů

Rakouský vrch. vel. princ Karel Lotrinský směřoval za pruskou armádou do Čech směrem na Čáslav (dále viz bitva u Chotusic). Během svého postupu osvobodil Moravu od zbytků pruského vojska.

1741, 12, 28

Karel Albrecht opustil Prahu. Rozhodující moc přešla do rukou francouzského. vojenského velení.

1742 02, 24

byl Karel Albrecht zvolen pomocí francouzské diplomacie něm. císařem. korunován ve Frankfurtě n/Mohanem jako Karel VII.

1742, 02, 14

Mnichov se vzdal rakouským vojskům marš. Khewenhüllera, která během ledna obsadila Horní Rakousy a zahájila ofenzivu do Bavorska.

1742, 05, 17

se strhla bitva u Chotusic. Zde pruská vojska z oblasti Chrudimska a Litomyšle se postavila rakouskému princovi Karlu Lotrinskému při jeho postupu do cesty. V bitvě zvítězili Prusové.

Údaje z bitvy	Rakousko	30.000 mužů	ztráty 6.100 mužů (asi 20,0 %)
	Prusko	80.000 mužů	ztráty 5.200 mužů (asi 18,5 %)

Nedostatek prostředků a neúspěchy jeho spojenců přinutily Fridricha II. k jednání o separátní mír, aby zajistil své výboje. Bitva tudíž nepřinesla pro obě strany řešení. Rakouská vojska nezískala cestu do středních Čech.

1742, 06, 11

sjednán VRATISLAVSKÝ MÍR a potvrzena porážka Marie Terezie. Fridrich II. získal téměř celé Slezsko - bez Opavska a Těšínska a hrabství Kladské. Zavázal se opustit koalici s Bavorskem a Francií. Mír byl ratifikován 28. 7. v Berlíně. K němu přistoupil August III. Saský a odvolal svá vojska z Čech. Tím si Marie Terezie uvolnila ruce proti ostatním protivníkům a získala vojenskou podporu Anglie a Holandska a vojska Karla Lotrinského mohla jít na pomoc Praze. Jak se později ukázalo i přes další válčení a snahu Marie Terezie o zvrát, ztráty shora uvedeného území Koruny české zůstaly trvalé.

1742, 07, 02

vydán "osvobozovací patent" ve kterém vyzýval Karel Albrecht české nevolníky, aby se zbrání v ruce vystoupili proti vojskům Marie Terezie. Sliboval svobodu a úlevy daní. Patent byl rozšiřován francouzskou armádou, která se musela stáhnout do Prahy. Není jasno, zda skutečně byl vydán s vědomím Karla Albrechta. Výzva však vyvolala rolnické nepokoje v Kouřimsku a Boleslavsku.

1742, 08, 05

počala rakouská vojska pod vedením Františka Lotrinského obléhat Prahu, kam se stáhla francouzská vojska v Čechách, když před tím byly francouzské posádky vytlačovány z měst ležících na hlavních komunikacích do Prahy. Na Chebsku francouzské posádky zůstaly. V Praze nastaly drastické zásobovací potíže.

Srpen - říjen 1742

francouzský maršál Maillboise vedl z Porýní pomocný zbor (70.000 mužů), který dorazil do Čech 24/7, mířil do Prahy z Broumova u Tachova. Ferdinand Lotrinský zrušil obléhání Prahy a 27/9 se spojil se sbory maršála Khewenhüllera staženými z Bavorska. Spojená rakouská vojska donutila Francouze, aby táhli nevýhodným směrem na Cheb a Kadaň. 14/10 se Francouzi zastavili a vrátili do Říše.

1742, 12, 17 rakouská armáda obnovila obléhání Prahy.

Záhadným způsobem se podařilo, že vyhladovělá a vyčerpaná francouzská vojska začala ustupovat z Prahy. Za nesmírných ztrát maršál Belle-Isle směrem přes

Rakovník, Žlutice, Toužim, Kynžvart dorazil 26/12 do Chebu, 26/12 zbytek francouzské armády kapituloval v Praze pod velením maršála Cheverta.

1742, 12, 28 rakouská vojska Kristiana Lobkowice obsadila Vyšehrad
V roce 1743

Francie vypracovala projekt proti Rakousku, aby Karel VII. získal Bavorsko a Mnichov. Vyčleněno 55.000 Francouzů, 35.000 Bavorů pod vedením marš. Brodlio.

1743, 05, 08

v bitvě u SIMBACHU rakouský marš. Khewenhüller porazil Francouze, kteří se pak stáhli až za Rýn. Karel VII. musel opustit Mnichov, který Rakousko obsadilo včetně Amberg a Staubing. Příměří uzavřeno v Niederschönfeldu s tím, že Bavorsko se nemělo účastnit války proti Rakousku. Část rakouského vojska zůstala v Bavorsku.

1743, 05, 12

byla Marie Terezie korunována v Praze (dost pozdě!!!). Naprostá většina české šlechty se k ní přihlásila. Marie Terezie za nejisté situace vojenské jednala takticky a smířlivě vůči straníkům Karla Albrechta. Po obsazení Prahy zahájila práci vyšetřující komise, vynesla 7 rozsudků smrti. Žádný nebyl vykonán. Čili žádná poprava jako po Bílé hoře za Ferdinanda II. se nekonaly.

1743, 09, 07

francouzská posádka v Chebu se vzdala. České země ztratily většinu Slezska a jen část Opavska a Těšínska zůstaly u Rakouské monarchie.

Poznámka

Nevím, zda při výuce dějepisu ve školách bylo vůbec uvedeno, že Francouzi byli téměř 3 roky (od 21. 10. 1741 do 7. 9. 1743) v České zemi jako okupanti?

II. VÁLKA SLEZSKÁ (1744 - 1748)

1744, 05, 24

vznikla **FRANKFURTSKÁ UNIE**: Prusko, Bavorsko, kurfiřtství Falcké a Hessenské, 16/6 k ní přistoupila Francie.

1744, 07, 24

uzavřena Frankfurtská spojenecká smlouva mezi Karlem VII. (bývalý Karel Albrecht) a Fridrichem II.; souhlasila za vojenskou pomoc proti Marii Terezii s připojením:

- pravého břehu Labe s Pardubicemi a Kolínem k Prusku,
- ostatních Čech k Bavorsku.

To se také ve školních učebnicích nevyskytovalo. Lze si představit jak by dnes náš národ vypadal? Asi jako dnešní etnikum Lužických Srbů.

1744, 08, 24

Prusové v síle 70.000 mužů vpadli do Čech třemi směry:
u Nakléřova: směr postupu: Drážďany, Litoměřice, Praha, Beroun,
u Liberce: Zhořelec, Žitava, Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav, Praha, Tábor,
u Broumova: Kladsko, Hradec Králové, Kolín.
(Tj. tradiční směry k ovládnutí Čech, gen. Moltke r. 1866 neobjevil nic nového.)

Dělostřelecká munice, materiál, proviant přisouvan převážně po Labi. Rakouská vojska pod velením gen. Batthyana postoupila z Bavor do záp. Čech přes Domažlice, Klatovy, Blatná, Tábor, Kolín. Marie Terezie povolala Karla Lotrinského z Alsaska, k němu se přidali Sasové (vojsko Augusta III.) a začali Prusy vytlačovat.

1744, 09, 07

Prusové oblehli Prahu, 11/9 zahájili dělostřeleckou palbu z Královských Vinohrad. **Pod velením Fridricha II. byla Praha obsazena.** Po nezdařeném útoku na Beroun postupovali ⇒ Benešov, Votice, Tábor - padl 24/9,
⇒ Č. Budějovice - vzdaly se 30/9.

Uvedený postup byl usnadněn soustředěním rakouských vojk v západním Německu.

1744, 10, 22

velitel pandurů, baron Trenk obsadil Č. Budějovice. Do jižních Čech se přesunuly přes Domažlice armáda Karla Lotrinského, saský sbor Batthyana. Pod velením hraběte Trauna byl Fridrich II. přinucen k ústupu ze země, a to přes Benešov, Kolín, Hradec Králové, 27/11 Broumov. Pruská posádka z Prahy odešla 17/11 směrem přes Roudnici n./Labem, Liberec, Žitavu. Protože uherské pluky ohrožovaly Slezsko, Prusové rychle ustoupili a tím **26/11 skončila okupace Čech.**

R. 1744 skončil pro rakouskou monarchii celkem úspěšně.

Události v r. 1745

Francouzi postupovali za Karlem Lotrinským do Bavor, kde 1745, 01, 20 zemřel císař Karel VII. Rakousko vyslalo proti francouzům **gen. Batthyanyho**, který po řadě šarvátek **zvítězil 15/4 v bitvě u PFAFFENHOFENU.**

1745, 05, 22

přes nesouhlas Francie vznikla **FÜSSENSKÁ SMLOUVA** mezi Marií Terezií a bavorským kurfiřtem Maxmiliánem Josefem (syn zemřelého Karla VII.), který potvrdil pragmatickou sankci a zřekl se nároku na rakouské dědictví, slíbil hlasovat pro Františka Lotrinského na německého císaře.

Na jaře r. 1745

se uskupilo v severních Čechách vojsko ve složení:

Rakouské sbory	asi	85.000 mužů	(vel. Karel Lotrinský)
Saské sbory	asi	30.000 mužů	(gen. Weisenfels)

1/6 se spojili a pochodovali přes Landeshut na sever. Prusové sledovali jejich postup a přinutili je k ústupu, protože

1745, 06, 04

v bitvě u **HOHENFRIEBERG** v dolním Sasku zvítězil Fridrich II. nad Karlem Lotrinským, velicím rakousko-saskému vojsku. Potom se Karel Lotrinský přesunul k Hradci Králové a Fridrich II. ke Smiřicím a Novému Městu, ale pod tlakem ustoupil k Trutnovu, kde 30/9 svedl vítěznou bitvu u Horního Žďáru, dále ustoupil do Slezska a poté do Pruska. Pod velením knížete Leopolda Dasavského 35.000 mužů – svedeny bitvy **1745, 11, 23** u **HENNERSDORFU** v Horní Lužici a **1745, 12, 15** u **KESSELDORFU** u Drážďan.

V obou zvítězil Fridrich II. nad Rakouskem a spojenci a tím zmařil jejich zimní tažení na Berlín. Protože obě strany byly unaveny a vyčerpány, proto byl 1745, 12, 25 uzavřen **DRÁŽĎANSKÝ MÍR** mezi Rakouskem a Saskem s Pruskem. Potvrzeno Prusku držení Slezska a Kladska. Sasko muselo zaplatit Prusku odškodné. Fridrich II. souhlasil s volbou Františka Lotrinského na římsko-německého císaře (jako František II.) přes protest kurfiřtů braniborského a falckého. Volba 1745, 09, korunovace 4/10. Tím byla II. slezská válka ukončena.

1748, 10, 18

v Čáchách uzavřen **VŠEOBECNÝ MÍR** týkající se úprav území, ve kterých vládl rod habsburský. Tím byly znovu potvrzeny ztráty Koruny České tj. Slezsko (severní) a Kladsko.

Závěr 8mi leté války o rakouské dědictví

Válečná tažení těžce poškodila život v zemích Koruny České. Zlý dopad měla všechna tažení armád tj. drancování, rekvizice, násilné odvozy potravin a potřeb pro armády, výpalné. Nerozhodovalo zda pro vlastní či nepřátelskou armádu. - Záleželo vždy na autoritě a morálce velitelů. Zvláště tíživé to bylo v zimních měsících.

Války si v 31 velkých bitvách, 37 obléhacích operacích vyžádaly na 400.000 životů. Pruská a francouzská vojska vyjedla Čechy a zanechala nepředstavitelnou spoušť. Utrpení obyvatelstva se vymyká všem představám. Válka pohltila závratnou sumu 70 milionů zlatých, které byly vybrány na daních v Čechách a na Moravě.

Osmileté období míru, které následovalo, využila Marie Terezie k provedení zásadních změn ve státní správě, berním systému, armádě a v jiných oblastech veřejného života. Omezila vliv stavů na politiku státu. Kvalifikovaní úředníci vystřídali šlechtice v dosavadních správních funkcích.

Provedeno : sčítání domů a obyvatel,
vypracovaný katastr poskytl přehled o stavu zemí
a rovnoprávnější vybírání daní,
stát převzal udržování armády,
stát převzal péči o výchovu dorostu pro státní službu,
podřídil církevní instituce státnímu zájmu.

Ve Vídni vzniklo jednotné komerční kolegium, které mělo řídit hospodářskou politiku. Čechy a Morava a zbytek Slezska ztrácely charakter zemí a měnily se v provincie centrálně řízeného mocnářství.

SEDMILETÁ VÁLKA (1756-1763)

Po skončení dvou válek o Slezsko bylo zřejmé, že rakouská monarchie se nesmířila se ztrátou lidnatého, kulturně a hospodářsky vyspělého Slezska. Fridrich II. se systematicky připravoval na nové střetnutí. V Sasku a v sev. Čechách vybudoval špionážní síť a v českých zemích odlákal několik set nekatolických rodin, aby zalidnili a zvelebily zanedbané končiny jeho království v polské části. (viz článek v tomto čísle GH listů!)

1756, 04, 16

ve WESTMINSTERU sjednala Velká Británie s Pruskem **SPOJENECKOU SMLOUVU**.

1756, 05, 01

byla proto sjednána tajná francouzsko-rakouská a současně rusko-rakouská **SPOJENECKÁ SMLOUVA**. Bylo to dílo státního kancléře knížete Václava Antonína Kounice, který tím vyvolal spojenecký systém izolující diplomaticky v Evropě Prusko a umožňoval obnovit zápas o Slezsko. Současně se vyostřovalo soupeření Francie a Anglie v koloniích.

Fridrich II. koncem léta postavil do války 70.000 mužů, 220 děl, rozdělil 3 armády a opět bez vyhlášení

1756, 08, 25

I. VPÁDEM

preventivně zahájil sedmiletou válku.

1756, 08, 30

Prusové obešli uskupení saského vojska u Pirny, ve které oblehli 17.000 mužů

Pruské síly	40.000 mužů vel. Keith a Beverna ⇒ Čechy
	35.000 mužů vel. Schwerin, připraven ve Slezsku k útoku

Rakousko bylo zaskočeno:

u Kolína shromážděna armáda	32.000 mužů vel. pol. marš. hrabě Browne,
v táboře u Olomouce sbor	22.000 mužů vel. pol. zbrojm. kníže Piccolomini.

1756, 09, 14

vyrazil Browne ke hranicím, aby pomohl Sasům, ale jeho vojska soustředěná u Budyně n/Ohří byla

1756, 10, 01

poražena v bitvě u LOVOSIC. Po bitvě se Browne pokusil spojit se Sasy, ale jeho pokus o jejich osvobození ztroskotal. Saský gen. Ratkowski se 15/10 musel vzdát. Jeho vojáci pokud neutekli do Čech nebo do Polska, museli vstoupit do pruské armády. Browne se stáhl k Budyni n/Ohří.

1757, 01, 17

vyhlásil říšský sněm v Řezně vpád Prusů za porušení říšského míru.

V 2. pol. února

po posílení rakouských pluků v Čechách (vrch. vel. princ Karel Lotrinský) zahájil Fridrich II. tažení do Čech ve směrech:

Drážďany, Pírna, Ústí n/Labem, Lovosice	Praha, zase obdoba tažení: 2. válka slezská r. 1744 (nebo gen. Moltke r. 1866)
Budyšin, Liberec, Mnichovo Hradiště, Praha	
Landshut, Kladsko, Hradec Králové	

Tlačili před sebou rakouská vojska soustředěná kolem Hradce Králové gen. Piccolomini a Brownovy pluky v prostoru Budyně n/Ohří, které měly zaujmout obranu posic na Bílé Hoře. Na základě zpráv, že ku Praze táhne 80.000 mužů Prusů, rakouská vojska rychle ustoupila do Prahy.

Rakouské sbory prince Piccolominiho ustoupily z prostoru Hradce Králové, Rakouské sbory gen. Browna ustoupily z prostoru Budyně n/Ohří

Začátkem května

stáli Rakušané a Prusové proti sobě. Karel Lotrinský uspořádal obranu na návrších od Vítkova ke Šterboholům.

1757, 05, 02

Prusové obsadili Bílou Horu bez odporu. Jízda tábořila na pláni a pěchota v oboře Hvězda. Fridrich II. si zřídil hlavní stan v letohrádku. Na topení káceli vandalsky stromy v oboře.

1757, 05, 06

Prusové zahájili útok pod velením gen. Schwerina na levé křídlo rakouské v prostoru ŠTĚRBOHOLY - to nevydrželo. Výsledek: ztráta prostoru, vítězství nad neschopným Karlem Lotrinským. Poražení se stáhli do Prahy ve velkém zmatku a nepořádku. Karel Lotrinský k tomu vydal nepromyšlený a nesmyslný rozkaz a to přes odpor zkušeného gen. Browne, s tím, že uprchlé vojsko má mít ochranu za hradbami města. Následek: večer toho dne bylo v Praze na 40.000 mužů, pro něž nebylo dostatek potravy ani místa. Past. Asi 12.000 vojáků se přesunulo k Táboru. Na bojišti zůstalo asi 13.000 padlých a raněných. V Praze panovalo velké vzrušení a přicházely různé poplašné zprávy. Tehdy u Poděbrad stál marš. Daun s velkým počtem vojska. Očekávalo se, že se obě rakouská vojska spojí a udeří na Prusy. Rakušané přes ztrátu 18.000 mužů nebyli poraženi, asi 52.000 mužů zůstalo.

Fridrich II. ve svých pamětech napsal, že nechtěl svému sluchu věřit, jakou početilost vévoda Karel Lotrinský učinil, když se s vojskem uzavřel v Praze jako v pasti. Ve válečných dějinách Evropy není období, že armáda nezbude, než se vzdát na milost a nemilost nepříteli.

Mrtvola padlého pruského marš. Schwerina (oblíbenec Fridricha II.) zasaženého 4 mi kartáčovými střelami, byla po bitvě převezena do břevnovského kláštera, kde byla pitvána. Vnitřnosti pohřbeny někde v klášterní zahradě a balzamované pozůstatky odvezeny do Pruska.

Rakouský gen. Browne, kterému dělová koule utrhla nohu, zemřel v Praze 26/6. Byl pochován v kapucínském klášteře na bývalém Hybernském náměstí.

Na bojišti ve Šterboholích zřídili Prusové Schwerinovi památník, jenž byl po II. světové válce komunistickým režimem odstraněn. U správce objektu bývala pamětní kniha založená r. 1838. Mezi jinými byly v ní podpisy Josefa Myslbeka, Mikuláše Alše, Eugena Mužika.

Maršál Daun,

který na Moravě formoval záložní armádu, po zprávě o rychlém postupu Prusů do Čech, se přesunoval ku Praze. Když se dozvěděl o výsledku bitvy u Šterbohol, ustoupil ke Kutné Hoře, kde zachytil zbytky oddílů od Prahy, doplnil sbor na 50-54 tisíc mužů.

Prusové:

Fridrich II., když zjistil postup marš. Dauna, vyslal proti němu sbor 25.000 mužů. Vévoda Beverno s 50.000 mužů oblehl Prahu, která odmítla kapitulovat.

1757, 05, 06

Prusové zahájili prudké a ničivé dělostřelecké bombardování Prahy 5ti bateriemi. Asi 880 domů bylo zbořeno a zapáleno. Na svatovítskou katedrálu bylo

vypáleno 1550 ran, většinou minuly cíl. Docházely potraviny pro 120.000 lidí, panoval velký hlad. Pro nedostatek masa byly zřízeny Na rejdišti (za Rudolfinem) koňská jatka, byli vybiti téměř všichni koně v městě.

Fridrich II. v oboře Hvězda sedával na kamenné lavici, kterou ukazovali ještě v minulém století a sledoval dělostřelbu na Pražský Hrad. Palba byla soustředěna na chrám sv. Víta, který měl být na jeho přání úplně zničen. V katedrále asi ve 30ti případech hořelo, ale oheň se podařilo uhasit. Střecha byla provrtána asi 250 kulemi. Průčelí mělo více než 100 zásahů a velké hodiny na západní straně sloužily za terč. Zápalná puma zničila nádherné varhany. Do města bylo vystřeleno 82 t munice.

Fridrich II., aby zabránil postupu marš. Dauna ku Praze, vyčlenil část vojska a spojil se s vévodou Bevernou, 12/6 zaujal výhodné postavení mezi Plaňany a Kolinem, kde se strhla

1757, 06, 18

krvává bitva, ve které byl Fridrich poražen II. rakouskou armádou, které velel marš. Daun. Porážka byla těžká. Pruská armáda ve zmatku prchla směrem na Nymburk a pod ochranou jízdy ustoupila ku Praze.

	Počty	pěchoty	jízdy	děl	padlí, ranění	celk. důst.	mužů
Rakušané	35.000	19.000	154	8114	15.1	360	17.754
Prusové	20.000	14.000	92	8388	24.7	392	13.376

Rakouská kořist: 22 pruských praporů, 45 děl, 5.380 mužů zajato.

Průběh bitvy:

Postavení: Prusové podél silnice Plaňany - Kolín, Rakušané na pahorcích mezi Svojišicemi-Chocenice-Křečhoř.

Boj začal kolem 13 h na levém křídle Prusů u obce Křečhoř, kterou Prusové dobyli. Těžké boje pokračovaly v prostoru dnes nezalesněném, tehdy pokrytém vzrostlým lesem, několik hodin, kdy obě strany držely svá postavení. Po novém pruském útoku na levém křídle byla prolomena 1., v zápětí pak 2. rakouská linie. Kolem 16 h bylo postavení kritické. Daun vyslal do boje zálohu 3 jezdeckých pluků z levého křídla. Pruská pěchota začala sice ustupovat, ale zformovala se a spolu s pruskými zálohami se jí podařilo rakouskou jízdu obklíčit. V této situaci požádal plk. Thiennes Dauna o povolení zaútočit se svým dragounským plukem, složeným z mladých, nevyzkučených vojáků. Daun nejprve odmítl, svolil se slovy: Stejně se svými holobrádky nic velkého nedokážete! Plk. Thiennes jeho slova pluku opakoval s výzvou, aby holobrádci ukázali, že dovedou kousat i bez vousů! Útok jeho dragounského pluku způsobil v bitvě zvrat. Pruská pěchota i jízda začaly ustupovat. Do boku jim vpadly další rakouské jezdecké oddíly a kolem 19 h ustoupily i další pruské jednotky z bojiště.

Na paměť "holobrádků", žádný příslušník uvedeného dragounského pluku až do zániku rakouské monarchie nenosil vousy nebo kníry. Marie Terezie věnovala tomuto pluku 4 standarty, na nichž výzdobu (prý) sama vyšívala. Jedna standarta z nich zdobená dvouhlavým orlem a z druhé strany bohyní války, drží větvíčku růže s nápisem "Qui s'y frotte, s'y piaue!" (kdo se o to opírá, píchne se!), je ve sbírkách Vojenského muzea v Praze. Vítězství Marie Terezie oslavila oficiálním založením (rozhodnuto bylo již dříve) vojenského řádu. Jako první byl vyznamenán hrabě Daun.

Poslední fázi bitvy sledoval Fridrich II. z kopce nad Novou Vsí (kóta 279), který byl na paměť bitvy nazván Bedřichov. Na vrcholu postavil majitel kolínského panství Václav Veit r. 1894 památník. Kopec s okolím byl později vykoupěn pruským státem jako pruské státní území.

Rakouský památník stojí od r. 1898 na návrší východně od Křečhoře směrem západním (okřídlený anděl). Oba památníky tvoří význačné dominanty.

1757, 06, 26

obě rakouské armády se spojily u Počernic. Fridrich II. se rychle stáhl z Čech, aby bylo zabráněno postupu rakouských spojenců do Slezska.

1757, 09, 01

Rakušané vpadli do Slezska. Současně gen. Hadik pronikl přes Budyšin aby podnikl útok na Berlín., byl ale nucen se stáhnout. Fridrich II. po vítězství 5/1 nad francouzským a říšským vojskem u ROSSBACHU přitáhl do Slezska, kde Rakouská vojska obsadila Vratislav. Zvítězil nad ruskými vojsky u ZORNDORFU, ale byl poražen gen. Daunem v Horní Lužici u HOCHKIRCHENU.

Rakousku se však nepodařilo udržet ani Sasko ani Slezsko!

Konec r. 1757

Přesto, že spojenci Rakouska: Francie, Švédsko, Rusko na bojištích mimo území Čech nad Prusy zvítězili a obsadili části Pruska, podařilo se Fridrichu II. zdolat a vyřadit je postupně.

II. VPÁD PRUSŮ

1758, 05, 27

Prusové obnovili ofensivu na Moravu, kde do 7/7 oblehli Olomouc. Rakouský gen. Daun přispěchal na pomoc se 70.000 mužů, současně gen. Laudon a Siskovics

1758, 06, 30

Rakušané přepadli u DOMAŠOVA n/Bečvou pruský konvoj 2.000 vozů, 13 děl, 3.000 koní a několik set kusů hovězího dobytka. Fridrich II. musel ustoupit směrem na Českou Třebovou, Litomyšl, Hradec Králové, 11/7 Broumov. Přesto některé diverze v severních a severovýchodních Čechách způsobily značné škody.

Počátkem r. 1759

vstoupila 7letá válka do III. období, ve kterém vystupňovalo habsbursko-rusko-francouzské úsilí o rozdrčení Pruska. Jeho armády utrpěly řadu porážek, ale jeho velmocenské postavení bylo zachováno.

III. VPÁD PRUSŮ

nastal **1759, 04, 15** do severních Čech a na Moravu. Po vyplenění obsazeného území pruská vojská stažena do Frankfurtu n/Odrou, kde došlo ke spojení rakouských a ruských vojsk.

1759, 08, 12

byl Fridrich II. na hlavu poražen u KUNNERSDORFU. Sice znovu soustředil svá vojska, ale zmocnit se Saska obsazeného Rakušany se mu nepodařilo.

1760, 07, 20

gen. Laudon obsadil rakouskými vojsky Kladsko. když rakousko-ruská vojska obsadila Berlín, uvolnil prostor pro rakouské operace ve Slezsku. Přesto Fridrich II. 3/11 zvítězil u TORGAVY. Marii Terezii se ani tentokrát nepodařilo trvale ovládnout Slezsko. Musela stáhnout vojska na zimu do východních Čech.

Začátkem r. 1762

zemřela ruská carevna Alžběta I., přítelkyně Marie Terezie. Nástupce car Petr (obdivovatel Fridricha II.) okamžitě uzavřel s Pruskem mírovou smlouvu. Síly osamocené Rakouska na porážku Pruska a získání Slezska nestačily.

1763, 02, 10

v PAŘÍŽI podepsána MÍROVÁ SMLOUVA mezi Francií, Španělskem a Velkou Británií.

Pět dní nato

1763, 02, 15

na záměčku HUBERSBURG nedaleko Lipska SIGNOVÁNA SMLOUVA mezi Rakouskem a Pruskem. Marie Terezie souhlasila s odstoupením Slezska a Kladska. To byl konečný hřebík do rakve položené drážďanským mírem 1745, 12, 25! **Územní ztráta Koruny České byla navždy!**

Fridrich II. stáhl vojska ze Saska a zavázal se dát svůj kurfiřtý hlas synu Marie Terezie arcivévodovi Josefu, jakožto budoucímu císaři Josefu II.

V létech 1758-1763

boje mezi spojenci Rakouska s Pruskem byly většinou vedeny mimo území Čech se střídavými úspěchy, ale vždy o velikých ztrátách na životech. Postupně byla uzavírána příměří mezi jednotlivými státy. I když se Fridrich II. několikrát ocitl v beznadějně situaci, vyvázl vždy proto, že spojenci jednali na vlastní pěst, pro svůj zájem a jejich válečná činnost nebyla centrálně řízena.

ZÁVĚR 7 LETÉ VÁLKY

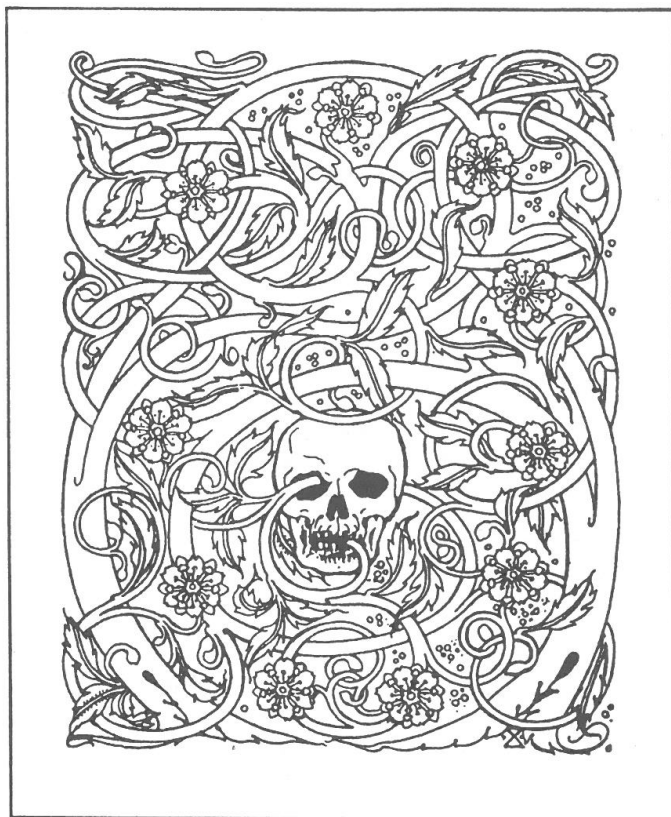
kteřá skončila bezvýsledně, ale tragicky pro KORUNU ČESKOU. Neúspěchy Rakouska v této třetí válce o Slezsko byly způsobeny:

- jak neschopností vojenského velení,
- tak hlavně vyčerpáním země,
- ale i obratem ruské politiky po nastoupení cara Petra III. (1762, 01, 05).

České země byly znovu zkázonosně pustošeny, zejména její severní oblasti. Jen piccolominské panství Náchod mělo víc než 1,3 mil. zl válečných ztrát. S důslednou neúprosností se opakovaly všechny bědy a nouze jako drancování, rekvizice, výpalné, násilné odvody. Soupeřící armády s dravou a nenasytnou bezohledností vyjádaly i to nejchudší obyvatelstvo. Padlo nebo zraněno bylo více než 1/2 mil. vojáků. Ztráty civil. obyvatel byly vyčísleny jen částečně a přibližně, Marie Terezie vyjádřila svůj názor v dopise svému synovi Josefu II.:

"Co za ohyzně řemeslo je válka, proti lidskosti a štěstí ... Ale nezapomeň nikdy: lepší je průměrný mír, než válka opředená slávou!"

Ztráta Slezska poškodila rakouskou monarchii politicky, ekonomicky, kulturně. Třeba ale uvážit, že poněmčená, luteránská část Koruny České by asi působila velké těžkosti vývoji a zachování české národnosti a jazyka v ostatních jejích částech. Dnes po 50 letech se můžeme ptát proč při mírových jednáních po II. světové válce Slezsko a Kladsko připadlo Polsku?

Literatura:

ČS dějiny v datech	Kolektiv autorů	Svoboda, 1986
Dějiny Koruny České	Kolektiv autorů	Paseka, 1992, II. díl
Voj. dějiny Československa	Kolektiv autorů	Naše vojsko, 1986, II. díl
České a československé dějiny	Kolektiv autorů	Fortuna, 1991, I. díl
Střelecká revue		1984
Válečné dějiny (24 přednášek)	pplk. pěch. Ant. Holub	Voj. akad. Hranice, 1935
7 novinových výstřížků pojednávajících o dějích obsahu		

Přehled osobních jmen v textu:

Batthyány Karel Josef, generál
Browne Maxmilian Ulysses, hrabě, maršál
Daun Leopold Josef, generál
Fridrich II., král pruský
František Lotrinský Štěpán, manžel Marie Terezie
Karel VI., císař rakouský
Karel VII., císař německý, (dříve Karel Albrecht)
Karel Albrecht, král a kurfiřt bavorský
Khewenhüller Ludvik Andreas, hrabě, polní maršál
Karel Lotrinský, vévoda (bratr Františka Lotrinského)
Laudon Gideon Arnošt, generál
Marie Terezie, královna česká a maďarská
Schwerin Kurt Christoph, kníže, generál

Pro přiblížení způsobu tehdejšího boje armád uvádím krátce výklad o tzv. **lineární taktice**:

LINEÁRNÍ TAKTIKA V BOJI

znala jen frontální útok a obranu. Útoky provádělo jezdeckto, útokům nepřítele vzdorovala pěchota.

Pěchota byla zformována do linie v dlouhých, vyrovnaných a sevřených šicích ve 2 nebo 3 sledech. Každý šik měl 3 řady.

Jezdeckto lineárně seřazené po eskadronách stálo na křídlech dlouhých linií. Část jezdeckta tvořila vzadu zálohu.

Dělostřelectvo lehké se stavělo na pravé křídlo batalionů (několik kusů) a postupovalo podle pěchoty. Obvykle 2 děla u praporu.

Dělostřelectvo těžké bylo soustředěno do baterií uprostřed a na křídlech linií pěchoty a jezdeckta. Záloha dělostřelectva byla k dispozici veliteli armády.

Množství vojska bylo takové, aby odpovídalo tehdejšími možnostem velení a zraku, nejčastěji 30.000 - 50.000 mužů. Nutno mít na paměti hluk střelby, bojový ryk a značná oblaka kouře ze střelného černého prachu. V bitvě u Hofenfriedbergu, Štěrbohol bylo na každé straně 70.000 mužů. Délka linií bývala i několik kilometrů.

Pěchota, na které spočívala hlavní tíha boje, postupovala vpřed ve vyrovnaných řadách po peletonech (četách), nebo po batalionech od levého nebo pravého křídla. Ve vzdálenosti asi 150 kroků začala pálit v salvách. Míření nebylo možné - zakázáno. Salvy vypáleny jako 1 rána po peletonech, někdy i po celých praporech. Provedení velmi vyumělkované, vyžadující předchozí tuhý výcvik.

Salvy se střídaly - cílem bylo:

- v sestavě nepřítele vytvořit mezery, do kterých najelo jezdeckto, aby rozrušilo a uvedlo ve zmatek nepřátelský šik,
- pak zaútočila pěchota na bodák,
- před zdokonalením lineární techniky (Fridrich II.) vypálilo jezdeckto ze vzdálenosti 50-25 m salvy z pistolí a pak útočilo šavlemi.

Úspěch měla ta armáda, která dovedla:

- rychleji se přibližovat a střílet,
- hbité a automatické provádění složitých pohybů na bitevním poli (týká se hlavně nabíjení pušky)
- vydržet psychicky nápor chladnokrevného nástupu protivníka.

Vše bylo lepší v armádě Fridricha II. - vojsko bylo:

- zdatnější, lépe vycvičené - známý pruský drill,
- v sevřených útvech se rychleji pohybovalo,
- rychleji střílelo,
- dělostřelectvo rychleji postupovalo, bylo pohyblivější,
- jezdeckto rychleji útočilo,
- administrativa spolehlivá a poctivější,
- Fridrich byl autorita, rozhodoval sám - bez válečné rady.

Lineární taktika dosáhla vrcholu za Fridricha II. a to:

- drill (prušík vypálil za 1 minutu 5 ran - jiní jen 3 rány),
- zavedeno několik techn. novinek - (např. železný nabíječ - dřívější dřevěný se lámal),
- nové pojetí boje některých druhů vojsk jako:
- rychlé rozvinutí bojové sestavy,
- místo frontálního útoku použití taktiky kosého útoku (šikmý šik = ordre oblique) tzn. obchvátit nepřátelské křídlo a tím rozrušit jeho sestavu s překvapením.

Zálohu Fridrich II. zanedbával, což mu způsobilo mnohou jeho porážku v rozhodující fázi boje. (Rozdíl proti Napoleonovi!).

Pamětní spis

Rodina svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu

Sestavil - Vladimír Koubík, dipl. tech.

sepsaný dne 21. července roku 1994 při příležitosti opravy a oplechování bání zámekové věže v Blatné, který se přikládá k pamětním spisům tam již dříve uloženým.

Jsou to spisy:

1. Pamětní spis sepsaný dne 16. června 1874
2. Pamětní spis ze začátku srpna 1952
3. Noviny „Za socialistickou vesnici“ 23 čísel z r. 1951, 23 čísel z r. 1953
4. 15 kusů agitačních letáků z r. 1952

Rodina svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu

Ferdinand Hildprandt (*23. března 1863 – † 12. ledna 1936) syn Roberta Hildprandta, dragounský nadporučík a c.k. komoří, zemský poslanec, poslední starosta zastupitelského okresu blatenského, předseda Hospodářského spolku, zakladatel vodního družstva, předseda družstva pro vybudování lokální dráhy, okresního odboru Národní jednoty pošumavské a Matice školské, čestný občan města Blatné, o jehož rozvoj, zejména postavení nové školní budovy se nebývalou měrou zasloužil. V r. 1892 se oženil s Josefou roz. Thun-Hohensteinovou († 9. června 1939). Oba jsou pochováni v rodinné hrobce v Paštíkách.

Ferdinad Hildprandt měl čtyři syny:

Robert Maria Zdenko Ferdinad Josef Antonín nar. v Blatné 5. března 1893 – zemřel v cizině v r. 1976. Dosud žije jeho bezdětný syn Jan Maria v Montrealu v Kanadě.

Karel Maria Josef Antonín nar. v Blatné 29. listopadu 1894 majitel panství a zámku Škvoretice, který dal přestavět, malíř, 13. srpna se oženil s Marií šlechtičnou von Daubek z Oseka († 1935), kde se později usadil. V r. 1952 byl však ze zámku vystěhován, uchýlil se do budovy staré školy ve Škvoreticích, kde se živil prodejem svých obrazů a z podpory hodných lidí. Zemřel 20. ledna 1975 ve strakonické nemocnici, ale nesměl být pochován do rodinné hrobky, přátelé mu zakoupili hrob na radomyšlském hřbitově, kde je pochován.

Jindřich Maria Ferdinand Josef Antonín nar. v Blatné 17. listopadu 1895 věnoval se sochařství, studoval umění v cizině, kde také pracoval, od r. 1936 žil v empirovém domku v zámeckém parku, kde měl svoji dílnu a pec. V r. 1954 se musel vystěhovat, usadil se v Sedlici, odkud denně dojížděl na kole do Blatné, kde vykonával často pro něj ponižující zaměstnání. V šedesátých letech se mu podařilo odjet do Německa, kde v r. 1968 v Mnichově zemřel a je také pochován.

Bedřich Maria Josef Antonín nar. 2. dubna 1902 v Praze převzal od svého otce zámek a blatenské panství. V r. 1937 se oženil s Kornelií Veverkovou z Dolní Lukavice (* 26. května 1916), dcerou čs. velvyslance ve Washingtonu dr. Ferdinanda Veverky. Po válce byl Bedřich Hildprandt obviněn z kolaborace, ale poučovací výnos soudu v roce 1948 jej zcela z tohoto nařčení očistil. Na celý majetek Hildprandtů byla v r. 1945 uvalena státní správa, ale ke konfiskaci došlo až po komunistickém puči. Bedřich Hildprandt dostal na zámku Blatná tzv. doživotní právo užívání čtyřpokojevého bytu, kde žil se svou rodinou až do r. 1953, kdy byli všichni ze zámku násilně vystěhováni a zbaveni posledního majetku. První noc dokonce přespali ve stodole u jednoho sedláka v Koupi u Bělčic, později se usadili v selském stavení v Rojicích u Strakonice. Po celou dobu pracoval Bedřich Hildprandt v elektrárně v Písku, jeho manželka pomáhala rodině vyučováním cizích jazyků ve Strakonících.

Když ve dnech 13. – 17. července 1959 navštívil Československo etiopský císař Haile Selasie I., vyžádal si na prezidentu Antonínu Novotném legální vystěhování rodiny Hildprandtů do Etiopie. Císař znal z diplomatických jednání již dříve dr. Ferdinanda Veverku, kterému byl také po r. 1948 zkonfiskován zámek Dolní Lukavice a který poté, co emigroval do Etiopie, upozornil panovnicka na osud rodiny své dcery. U císařského dvora v Addis Abebě byl Bedřichu Hildprandtovi svěřen dozor nad císařským hřebčincem vzhledem k jeho znalostem v chovu koní. Kornelie Hildprandtová pracovala jako tlumočnice u zdejšího sídla Spojených národů. Po komunistickém převratu v Etiopii v roce 1974 přesídlili pak Hildprandtovi na Baleary a později do Gautingu u Mnichova, kde Bedřich Hildprandt zemřel 12. února 1981 a kde je také pochován.

Bedřich a Kornelie Hildprandtovi měli dvě dcery.

Josefina nar. 9. září 1938 vystudovala střední zdravotnickou školu, ale pro svůj původ se na vysokoškolská studia nedostala. Pracovala nejprve jako zdravotní sestra v Karlových Varech, naposledy jako prodavačka v obchodu Mototechny v Praze. S rodiči neodjela, ale zůstala v Československu, provdala se za MUDr. Jana Čapka, s nímž se později rozvedla. Má syna Jana nar. 17. února 1958, absolventa vysoké školy ekonomické, který přijal jméno Hildprandt. V r. 1973 se i se synem legálně vystěhovala za rodiči do Etiopie.

Druhá dcera **Jana** – nar. 16. května 1947 odjela s rodiči do Etiopie, vystudovala gymnazium a věnovala se studiu jazyků. V Římě se provdala za řeckého architekta S. Germenise, přesídlila do Athen. Má syna Štěpána nar. 3. srpna 1981.

Poprvé od vystěhování přijeli Hildprandtovi do Československa až v r. 1990 a na základě vřelého přijetí obyvatelstvem Blatné se pak na podzim téhož roku rozhodli opět usadit v Blatné. Podle restitučního zákona byl jim zámek a část majetku již vráceny, určitá část majetku je dosud v řízení.

Tak se rod Hildprandtů opět po čtyřicetiletém přerušení vrací do Blatné, kde se jim jako původním majitelům opět vrací zabraný majetek. Je to nejen akt spravedlnosti, ale také jako výraz uznání této rodiny jako nedílné součásti života Blatné, která se po celou dobu svého působení podílela na rozvoji města a celého kraje a chce v tomto dále podle svých možností pokračovat.

Stav blatenského zámku

Zámek i park, které byly prohlášeny za státní majetek, nebyly celou řadu let udržovány a byly prováděny jen nejnútnejší opravy. Pokoje zámku byly stále přístupné návštěvníkům a zámek pro svoji oblíbenost patřil k třetím nejvíce navštěvovaným zámkům jižních Čech. Na jeho důkladnou údržbu však nebylo téměř nic vynakládáno, jeho sbírky byly nesvědomitostí tehdejších správců rozkrádány, nebo chátraly v depozitářích.

Rovněž zámecký park začal být v důsledku vodního hospodaření Státním rybářstvím podmaččen, kdy pro větší zásobování přilehlých sádek byla zvýšena hladina vody v zámeckém rybníku.

Začaly hynout a padat staleté duby, i památný dub královny Johanky, ze kterého zbývala již jen dutá troska, před 10 lety padl. Část parku byla zabráná na sportovní hřiště, na části byl postaven areál Střední zemědělské školy. Rovněž i zámecký park v důsledku nesvědomitého hospodaření jeho správců se stával spíše zdrojem dřeva, než předmětem péče, údržby a další výsadby. Dokonce se uvažovalo o zavážení památných sejpů po rýžování zlata. Přesto se v něm stále udržuje stádo daňků, jejichž počet se v současné době pohybuje kolem 50 kusů.

Park, který byl stále veřejnosti přístupný, je přístupný s dovolením majitele i nadále, je v něm prováděna potřebná údržba a je znovu upraven.

V r. 1982 bylo rozhodnuto o provedení nutné rekonstrukce zámku a jeho opravách. Toto bylo plánováno na 5 let, ale rozsah prací se ukázal být větším, než se předpokládalo, dále z nedostatku odborných pracovníků příslušné stavební firmy i špatného stavebního dozoru se rekonstrukce protahuje až do dnešních dnů. Byl zcela rekonstruován a uveden do původního stavu Bavorovský palác, při němž byly objeveny vzácné nástěnné malby ze začátku 16. stol. Tento palác, který je pronajímán Městskému úřadu v Blatné, slouží jako výstavní síň, pro pořádání koncertů, slavnostní příležitosti, jako obřadní síň pro svatby i pro vítání nových občánků města.

Rovněž byl upraven vedlejší Rozdražovský palác, který zůstával poměrně nejzachovělejší částí. Mezi ním a Bavorovským palácem byla ve spojovacím objektu upravena místnost pro poskytování občerstvení.

V Rozdražovském paláci byl také upraven a po převzetí majitelkami znovu obnoven prohlídkový okruh pro návštěvníky.

Prohlídka zámku začíná v bývalé strážnici při věži, pokračuje loveckým a orientálním salonkem v přízemí, v prvním poschodí pokojem a rodinnou galerií, nově otevřeným v letošním roce etiopským salonkem, kde jsou vystaveny různé památky z Etiopie, jako připomínka na tmnější pobyt rodiny Hildprandtů. Prohlídka pak pokračuje pokoji i ve druhém poschodí. Zde také provizorně mají svůj byt i majitelky zámku. Pro potřeby bydlení však upravují pod stavebním dozorem stavitele p. Bohumila Brauna značně spustlý empírový domek na pokraji parku.

Další opravy jsou postupně prováděny rodinou Hildprandtů a za přispění ministerstva kultury. Nejnáročnější na opravy je Rožmitálský palác, kde se musely odstranit napadené stropy i podlahy. V letošním roce se uvažuje alespoň o úpravě gotické kaple sv. Ondřeje, která by měla být do konce listopadu letošního roku dokončena. Má být dokončena také oprava věže, jejíž báň je znovu oplechována.

Město Blatná

K dnešnímu dni má město Blatná celkem 7.097 obyvatel včetně spojených obcí Hněvkov, Blatenka, Lhotka, Řečice, Málkov Drahenický, Skaličany, Čekanice, Milčice a Jindřichovice.

Samotné město Blatná má 6.326 obyvatel a 1250 domů.

V letošním roce byla vydána příručka „Průvodce městem Blatná“ spolu s malým informatoriem o současném městě, které se přikládají k tomuto pamětnímu spisu jako doklad současného života města.

Tento pamětní spis, který obsahuje celkem 6 stran a jehož nedílnou přílohou je již zmíněný Průvodce městem Blatná a malé informatorium, byl napsán z popudu majitelky zámku paní Kornelie Hildprandtové a jejich dcer Josefíny a Jany, které jej také podepisují.

V Blatné, dne 21. července 1994

Stochovská monstrance

Dr. Ing. Václav Elznic

Stochov bylo pamětihodné sídliště již ve 14. století; podle legendy a Hájkovy kroniky zde bydlela kněžna Drahomíř a narodil se zde i kníže a český patron sv. Václav, maje zde sto chův. Zde si v dětském věku hrával pod košatým dubem, který zde stojí poblíž kostelíka dodnes, opásán kovovými obručemi jako pamětník celého tisíciletí. Podle A. Sedláčka 1* se zde připomíná roku 1316 zeman Kříž ze Stochova, v roce 1370 - 1380 je držitelem vsi s tvrzí Jan z Honic 2* jinak ze Stochova, který byl i pánem podací kostelního. Roku 1414 držel Stochov s kostelem Jan z Lán 3*. Po roce 1464 tvrz zpusťla na místě, kde donedávna stál selský dvůr č. 3. Roku 1581 prodali Lánští ves Lány se dvorem ale i Stochov Jindřichu Jiřimu Žejdicovi z Šenfeldu, který celé zboží prodal Jiřikovi z Martinic. Ale již roku 1589 koupil král Rudolf II. od Jiřího Bořity z Martinic ves Lány s mlynářem u Žehrovic, ale Stochov si Bořita z Martinic ponechal. Clam-Martiničové se zámek ve Smečně drželi Stochov až do roku 1918.

Podle sčítání lidu v r. 1900 měl Stochov 335 obyvatel a 50 domů. Dnes je od r. 1967 Stochov nejmladším městem okresu Kladenského a má 6.334 obyvatel a 593 domů, z toho 193 domů činžovních s 1.514 byty. Kostelík sv. Václava a tisíciletý dub zde stojí dosud. Zde je také dosud chován skvost českého výtvarného umění z počátku 17. století, vzácná stříbrná monstrance, která je předmětem našeho zájmu.

Tato monstrance z ryzího stříbra je 57 cm vysoká a spočívá na elipsovité noze složené ze čtyř oblouků velikosti 17 x 22,5 cm. V každém z nich je vytepano mezi listovým ornamentem stříbrné poprsí svatých na zlaté půdě; jsou to Jan Nepomucký, sv. Antonín, sv. Kateřina a Teresie. Mimo tyto je zde vytlačen štít rodu Elsniců z Elsnic. Lítý ořech je tvaru hruškovitého. Na paprskovém pozadí horního dílu je poprsí Boha - otce v oblacích, po stranách jsou klečící postavy sv. Tomáše a Dominika (rovněž v oblacích), dále symbol hostie, hrozen vína a klasy držené dvěma andělíčky. Dílo je opatřeno dvěma značkami tvůrce: v prvním jsou dva vislé klíče zuby vzhůru, v druhém iniciálky M K. Vyobrazení i popis se nachází v Soupisu historických a uměleckých památek v král. Českém, díl XX. z roku 1904. 4*. str. 331-332.

Stochovská monstrance pochází bezpochyby ze starého kostela ve Zlatnících (dříve okres Slaný, dnes Kladno), který zdejšími farníky daroval jejich patronátní pán, pan Bernart Elsnic z Elsnic. Zlatníky patřily ke statku Patokryje, který Bernart koupil podle smlouvy z 15. září 1613 jako sirotčí majetek (ves s tvrzí, 10 lánů orných polí (231 ha), sady, vinice, rybníky, potoky les, krčmy a šenky, kolatura, roboty atd.). To vše po zemř. Kryštofovi Raussendorfovi z Špemberku, od vdovy Markéty ze Sulevic a sirotků za 27.000 kop grošů míšeňských.

Ale za 6 let nato zemřel v posledním dnu roku 1619 Bernart Elsnic ve věku 70 let, a jeho pozůstalost zdědili jeho 4 synové, neboť pátý Bohuchval mezitím zemřel, a tak Jan Jindřich, Bohuslav, Bernart ml. a nezl. Buryan dědili Kobylníky, ves Čeradice s dvorem Muráň, ves Paleček a Stradonice v okr. Slaný, statek Brníkov a Radešín v okr. Libochov, a statek Bělichov v okr. Strašecí, vše v ceně odhadní 103.042 kop gr. míš. mimo živý a mrtvý inventář 5*, který vůbec odhadován nebyl a k tomu Elsnicovský dům v Praze, Celetné ulici (dnes čp. 565) odhadnutý za 1.507 kop gr. míš. Statek Patokryjský v kraji Žateckém odkázal zemřelý k doživotnímu užívání své manželce Rosině Raussendorfové z Špemberku. Jelikož byl Bernart z Elsnic politicky velmi angažován, neboť nejen že podepsal a zpečetil konfederaci povstaleckých stavů, ale dokonce byl i jejich komisařem, ale i jako krajský komisař byl velitelem povstalců krajů okolních 6*, byly jeho statky po nešťastné bitvě na Bílé hoře konfiskovány, a císařovým milcům téměř za polovinu odhadní ceny prodány. Po vypovídacím dekretu Karla Lichtenštejna v prosinci 1627 odešla r. 1628 celá rodina Elsniců do saského exilu.

Ale již roku 1630 bylo zjevné, že politická situace v Evropě spěje k novému konfliktu se švédským králem Gustavem Adolfem II. Když říšský sněm svolaný do Řezna si vynutil na císaři propuštění Valdštejnovy i jeho vojska, zdála se Švédům doba příhodná, zejména když měli obsazenu velkou část Německa. Gustav Adolf přinutil k spojenectví kurfirsta braniborského a saského, a když spojenými silami porazili na hlavu císařské vojsko vedené generálem Tyllym 17. září 1631 u Breitenfeldu nedaleko Lipska, měli Švédové volnou cestu do Čech. Gustav Adolf tam však poslal vojsko saského kurfirsta Jana Jindřicha I. jemuž velel polní maršál Arnim 7*; v jeho vojsku byla i velká řada důstojníků - českých exulantů. S nimi přitáhli do Čech i další utečenci, 16 osob stavu panského, 128 rytířů, 157 pražských a 34 litoměřických měšťanů. Přes Arnimovy sliby byli však zklamáni, neboť po obsazení Prahy (bez boje 15. listopadu 1631) se saská soldateska chovala jako v dobyté nepřátelské zemi.

Mezitím se česká šlechta ujímala svých statků, ale jen nakrátko. Císař byl nucen povolát Valdštejna zpět a ten v obratném tažení během krátké doby vytlačil Arnima z Čech. 8*. S ustupující saskou armádou se vraceli zpět i zklamaní navrátilci. Mezi nimi byli i Elsnicové. Bohuslav z Elsnic zplundroval nejdříve statek Kobylníky a poté i Patokryje, neboť tak jako ostatní navrátilci, odvezl z nich všechno, co se odvézt dalo. A nyní se vrátíme k našemu původnímu tématu.

Nad vchodem do zlatnického kostela bylo tehdy umístěno pět erbů tesaných do pískovce. Byly to erby dřívějších patronů kostela: erb Vchynských, Schöňů, Elsniců, Hartyšů a půlený znak neznámého původu. Zůstaly tam zachovány až do roku 1861, kdy byl kostel zbořen. Ale již r. 1623 byla zničena uvnitř kostela náhrobní deska Bernarda Elsnice na přímý rozkaz Lichtenštejnův, podle kterého památky zemřelých rebelů musely být zmařeny. V odvetu za to odvezl jeho syn Bohuslav z kostela dříve zmíněnou monstranci. Bylo to v máji roku 1632. Záhy však poznal nebezpečí svého podnikání, neboť podle hrdelního práva Karla V. 9* se svatokrádež, t.j. odcizení věci posvěcené z posvátného místa (kostela) trestala upálením za živa, podobně jako zneuctění velebné svátosti. Nebezpečí života bylo proto značné.

Monstranci daleko nedovezl, ale ukryl ji na místě, známém pod přísahou jen jeho bratranci, panu Václavu Kunderatovi Elsnicovi z Elsnic, který již předtím 1. října 1630 se stal forstmistrem a jágrmistrem král. panství Křivoklátského. Ten byl od r. 1631 ženat se Sybillou Polyxenou z Olbramovic, sotva 16 letou dcerou křivoklátského hejtmána Tyburciho Čejky z Olbramovic. 10*

Rodinné štěstí křivoklátského forstmistra trvalo jen málo přes 10 let, do té doby, kdy ve středu před svátkem Božího těla 3. června 1643 vznikl vinou jeho podkoního požár, při kterém valná část Křivoklátska lehla popelem. Lesmistr byl zatčen a uvězněn v Bílé věži na Pražském hradě. Na přímluvu nejvyššího lovčího král. Českého pana Viléma Popela z Lobkovic byl v srpnu 1643 z vězení propuštěn. Současně ale byl propuštěn a místa zbaven. Po trpkých téměř deseti letech byl vzat na milost a na doporučení presidenta komory české byl 17. prosince 1652 ustanoven forstmistrem pražského revíru.

Ale hradní úředníci pražští nesli nelibě Elsnicovo jmenování a ztrpčovali mu život kde mohli. A proto, když už nemohl jejich příkoří snést, napsal přímo císaři prosebný list dne 22. listopadu 1657, ve kterém uvádí, že neúnavně slouží císaři téměř 30 let a v té službě panovnickému domu věnoval své mládí a zdraví, a prosí, aby mu bylo dopřáno jiné forstmistrovské místo na kterémkoliv královském statku, kde takové volné místo je. Odpovědi se však již nedočkal, neboť na přelomu let 1657-1658 zemřel. 11*

A nyní se musíme vrátit o několik málo let zpět, snad o jeden či dva roky. Stárnoucího lesmistra tížilo čím dále tím více tajemství ukrytého pokladu, zlatnické monstrance. Když již cítil, že mu ubývá zdraví a síl, rozhodl se, zbavit se tíživého svědomí. Podle zachované tradice v rodu Elsniců a Elsniců v Čechách, zaznamenané v kronice mého děda 12*, je závěr našeho pojednání romanticky zabarven.

Kolem roku 1655 přijel za nočního šera do spícího Stochova neznámý jezdec, který přiměl starého kostelníka k otevření kostela. Podle tradované legendy našli Stochovští druhý den před mší starého služebníka před kostelem z úleku v bezvědomí, kostel otevřený, a na oltáři stojící stříbrnou monstranci nevidané krásy, kterou tam "boží posel" zanechal. Kdo byl onen tajemný jezdec, nikdo se již nedověděl; starý zvoník hrůzou oněměl. Číst ani psát neuměl a tak vzal stařec celé noční dobrodružství s sebou do hrobu.

Podle rodinné kroniky byl tímto jezdcem křivoklátský lesmistr, Václav Kundrát Elsnic z Elsnic (podpisoval se Elsznic), který v prvních letech svého manželství žil se svou manželkou v loveckém zámečku na Lánech, ke kterým patřil i Stochov. Jiné vysvětlení původu stochovského monstrance s Elsnicovským erbem se dosud nenašlo.

Poznámky:

- 1* Sedláček Aug.: Hrady, zámky a tvrze král. Českého, díl 8, str. 154. Praha 1891.
- 2* Honice, blízká obec, dnes je součástí Stochova.
- 3* Lány a Stochov, vzdáleny od sebe 2,5 km. Lány v okr. Rakovnickém, Stochov v okr. Kladenském.
- 4* Ferdinand Velc: Politický okres Slánský, Díl XX., str. 331. Praha 1904.
- 5* Jen v Kobylníkách bylo 16 tažných koní v dnešní ceně přes 960.000 Kč.
- 6* Originál konfiskačního rozsudku v rukopise sign. A 174/d 36, str. 81. SÚA v Praze. Rozsah konfiskace tamtéž: Konfisk. fond C 215 sub. E 3.
- 7* Hans Georg Arnim (1581-1641), něm. polní maršálek, za 30 leté války v saských službách, býv. Valdštejnův důstojník.
- 8* Sasové byli vypuzeni z Prahy v květnu 1632, z Čech v 2. polovici téhož roku.
- 9* Karel V. (jako španěl. král Karel I.), nar. 1500, syn Filipa Šiléného a Johany Šiléné, císař německý, vítěz nad šmalkaldským spolkem u Mühlberku, 24. dubna 1547.
- 10* Tyburcí Čejka z Olbramovic zemřel v červnu 1632 ve vězení v Budějovicích, neboť v listopadu 1631 vydal bez boje hrad Křivoklát.
- ová manipulace J 2/1, SÚA v Praze.
- 11* Antonín Elznic, nar. 1850 ve Vel. Bukové u Křivokláta, zemřel 1922 v Libušíně.
- 12*

Příspěvek k dějinám české emigrace

Růžena Šafaříková

Moji předci a prapředci se narodili a žili v Zelově v Polsku. Byli to čeští protestanti, kteří emigrovali ze severovýchodních Čech do Pruského Slezska v r. 1742. Odešli s poslední vlnou emigrace pro víru před vydáním Tolerančního patentu.

Druhá polovina 17. století a začátek století 18. byly dobou, ve které rekatolizace dosáhla svého vrcholu a jezuitské pronásledování se soustředilo na oblast severovýchodních Čech známých svým nepoddajným protestantismem - četba kacířských knih byla trestána nucenými pracemi, byly páleny Bratrské kancionály, bible, zpěvníky aj. - nekatolíkům byl odmítán křest, sňatek a pohřeb v posvěcené půdě apod. Takovýto útlak vyvolal selské bouře i touhu protestantů po emigraci.

R. 1740 zemřel pruský král Fridrich Vilém I. a jeho nástupcem se stal jeho syn Fridrich II., v říjnu téhož roku zemřel také císař Rakousko-Uherské monarchie Karel VI. a trůn zdědila jeho dcera Marie Terezie. Toto neobvyklé nástupnictví, kdy v čele říše stanula poprvé žena, vyvolalo ve střední Evropě politickou krizi a válečná střetnutí. Mladý pruský král vrhl se svým vojskem 16. prosince 1740 do Slezska a oznámil svůj nárok na slezská knížectví. Později pronikl i do Čech a na Moravu, aby Marii Terezii donutil k jednání a své nároky na Slezsko postupně vyhrál.

Přítomnost pruského krále v Čechách vnesla naději mezi tajné nekatolíky a ti v listopadu 1741 vyslali svého mluvčího za pruským generálem KALCKSTEINEM v Hradci Králové. Generál podal o tomto setkání zprávu svému králi a král vystavil kazateli Liberdovi (to byl člověk, kterého protestanti znali z jeho tajných kázání na území severovýchodních Čech a důvěřovali mu) plnou moc k organizování hromadné emigrace českých nekatolíků do zabraného Slezska tak, aby stěhování nebudilo pozornost vídeňské vlády. Bylo dohodnuto, že emigrantům budou vydány rekrutské pasy a tito se pak jako "rekruti" bez vojenských povinností vystěhují s celými rodinami i majetkem při stahování pruské armády do Slezska. Než opustili své domovy, dali si do pořádku své věci, co mohli prodali, co uvezli, to vzali s sebou a urovnali si své vztahy s místními feudály. Pruský král sliboval Čechům Liberdovými ústy svobodnou půdu, české kazatele, bible a zpěvníky. Většina emigrantů opouštěla domovy v naději, že jim nabytá svoboda umožní vést bohubilý život bez přetvářky, a že budou moci přijímat pod obojí, podle české tradice v evangelických rodinách. Emigrantské pasy nebyly vydány jen těm emigrantům, kteří se provinili rebelií nebo zlým činem. Král Fridrich II. emigraci uvítal, protože potřeboval příliv pracovních sil pro rozvoj Slezska. V té době mělo Slezsko milion obyvatel a začala se rozvíjet manufakturní výroba. Hlavním střediskem pro vystěhovalce se stal MÜNSTERBERG, kam postupně během roku 1742 přicházeli stále noví emigranti, jejich počet dosahoval 1500 a později 2000 osob. Vznikla zde

řada těžkostí, které se během několika let vyřešily. Emigranti zakoupili půdu a založili osadu u Střelína, kterou nazvali podle rodiště Jana Husa Husinec, dále dostali od krále půdu, na které založili ves zvanou Tábor, další českou osadou byl Bedřichův Hradec, dále Čermín, Horní, Střední a Dolní Poděbrady. Tyto osady vznikaly přirozeným přírůstkem obyvatelstva i další emigrací až do r. 1777. Poslední osadou založenou českými vystěhovalci v pruském Slezsku byla osada Lubin. V roce 1781 vydal císař Josef II. Toleranční patent a tím přestala být důvodem k emigraci náboženská nesvoboda. Emigranti z Čech pak přicházeli jen ojediněle a byli to převážně mladí a svobodní muži.

Přirozený přírůstek obyvatelstva ve slezských emigrantských osadách pokračoval a koncem 18. stol. došlo k přelidnění všech osad. Proto táborští a čermínští zorganizovali v roce 1802 koupi vesnice Zelov 35 km jižně od Lodže - tehdy ještě patřící Prusku. Původní poddanskou zemědělskou obec, existující od středověku, zakoupili zplnomocnění představitel 149 rodin českých exulantů z Velkého Tábora a Čermína prostřednictvím polského šlechtice Petrozelína de Korvína od šlechtice Swidnického. Ten po prodeji odešel i se svými poddanými ze Zelova na jiné své panství v Polsku, takže ves zůstala zcela prázdná. Kupní smlouva uložená v zelovském archivu ze dne 21. 1. 1803 uvádí cenu za majetek Zelov a přilehlé pozemky 25.606 pruských tolarů. Podle geometrického výkazu usedlostí zelovských kolonistů z roku 1803 činila celková rozloha obce 907 ha, z toho 336 orné půdy. Každému osadníkovi bylo přiděleno asi 5 ha půdy, zbytek tvořily lesy, které zůstaly společným majetkem obce a byly využívány ke stavbě domů, pro otop a sloužily i bohatším svým plodů. Vesnice měla stejná práva jako osady v pruském Slezsku: zaručenou náboženskou svobodu, právo nepřijímat mezi sebe jinověrce, svobodné právo užívat českého jazyka.

Po napoleonské válce se r. 1807 dohodl Napoleon s ruským carem na novém dělení území Polska, vznikly nové státní hranice a Zelov už nepatřil Prusku, ale dostal se pod nadvládu Ruska. Pro Čechy se však nic nezměnilo, zůstali svobodní, čímž se lišili od okolního obyvatelstva tvořeného Poláky, které bylo až do roku 1862 poddáno vrchnosti. Nadvláda Ruska trvala až do r. 1918, kdy se Zelov stal součástí polského území. V roce 1803 byla v Zelově úřední řečí němčina, od roku 1807 ruština a po roce 1918 polština. Přesto se všude mluvilo česky, češtinu se děti učily ve škole a kázání v kostele bylo také české. Spojení se starou vlastí začalo být intenzivnější až začátkem 20. stol. - z Čech sem byly dováženy učebnice, zpěvníky, bible, beletrie i některé časopisy.

Původní osady českých emigrantů ve Slezsku postihl smutný osud. V první polovině 19. stol. došlo ke splnutí českých emigrantů s tamním německým obyvatelstvem vlivem silné germanizace a díky tomu, že tehdejší pruská vláda v r. 1830 vydala jednoznačné nařízení učit v českých školách nadále jen německy.

V Zelově byla naštěstí jiná situace, český jazyk se zde bezproblémově udržel až do reemigrace. Kolem Zelova v důsledku růstu obyvatelstva dochází k průniku Čechů do okolních osad i k zakládání osad nových např.: Zelůvek, Kučov, Požděnice, Faustínov aj.

V druhé polovině 19. stol. a první polovině 20. stol. dochází k hospodářské prosperitě Zelova. Do Zelova se Češi nastěhovali se svými tkalcovskými stavy a orná půda a louky jim sloužily jen k obživě početné rodiny. V době svého

příchodu do Zelova měla téměř každá rodina tkalcovský stav. Na něm tkala převážně lněné látky, ze kterých si šila výrobky potřebné pro domácnost a hospodářství. Později začali se svými výrobky obchodovat. Pro místní trhy tkali různé kanafasy, sypkoviny, zástěroviny, košiloviny, pytloviny. Rozvojem textilního průmyslu a zapojením domácích tkalců do lodžské továrny, přestal být sortiment zboží určován místním trhem, ale začal být podřízen poptávce textilního průmyslu. Lněné látky se vyráběly dál jen pro vlastní potřebu a místní trh, kdežto pro továrny se tkaly vlněné látky na kabáty (později z dovážené anglické vlny), bavlněné na různobarevné barchány, ubrusy, sypkoviny, košiloviny, zástěroviny, dále aksamit, satén a plyš. Široký sortiment vyráběného zboží vyžadoval potřebnou kvalifikaci a specializaci, proto také český učitel musel ovládat tkalcovství a učit ho děti ve škole. Zručnost a kvalita výrobků zelovských tkalců se stala známou, takže jejich výrobky se začaly vyvážet do celého Polska, do Ruska a do Rumunska a vedla k tomu, že zelovští byli pověřováni výrobou nejdražších tkanin plyše a aksamitu, vyžadující všestranné znalosti tkalcovského řemesla. Mezi obchodníky bylo i hodně Židů, kteří si cenili české výrobky a kvůli obchodním stykům se učili i česky. Rozvojem textilního průmyslu došlo ke vzniku továren s anglickými stavy přímo v Zelově (vlastníci byli Češi a Židé) a větší část obyvatelstva zde našla práci.

Po skončení první světové války nastala vhodná doba pro první českou reemigraci zpět do vlasti do nově vznikajícího Československa. Několik rodin ze Zelova koupilo Velký dvůr u Zábřehu, další na Žatecku a Litoměřicku. Reemigrace proběhla v letech 1922 až 1924 a odešlo 624 osob. Po druhé světové válce vyzvala Československá vláda všechny Čechy k návratu zpět do vlasti. Ve druhé reemigrační vlně odešlo ze Zelova asi 90 % obyvatelstva tj. přibližně 4.500 Čechů a okolo 500 jich zůstalo v Zelově z rodinných a majetkových důvodů. V té době se vrátili také moji rodiče a já jsem se již narodila v Čechách.

Jsem ráda, že se mi podařilo dozvědět se, kdo byli mí předci, kam patřili, jaké hodnoty uznávali, a že přes všechny útrapy a těžký osud mohli žít v cizině svobodně a po svém.

Prameny:

1. dr. Edita Štěříková "Z nouze o spasení".
2. dr. Iva Heroldová "Život a kultura českých exulantů z 18. stol."
3. M. Honzík a J. Galandauer "Osud trůnu habsburského".

Mezi organizace, které projevují seriózní zájem o českou historii a její pomocné vědy, zejména o heraldiku a genealogii patří i organizace Herold. Podle stanov schválených 28. 8. 1991 MV ČR je "nepolitickou kulturní společností sdružující českou šlechtu a její přátele". Vznik Heroldu byl vyvolán snahou zapojit českou šlechtu, jako sociální skupinu znovu do společnosti, kulturního života našeho národa.

Členům zakládajícím Herold byla tato snaha bližší než monarchisticky laděné organizaci „Koruna Česká“ nebo „České stavovské unii“. Mezi zakládající členy patří zejména pánové Vojtěch Esterházy a Mgr. Ing. Jiří Pejrek. Vojtěch Esterházy byl již v minulosti znám jako nadšený organizátor české menšiny ve Vídni, zejména tamního českého Skauta, Mgr. Ing. Jiří Pejrek pak mezi znalci starožitností.

Na své II. plenární schůzi se členové Heroldu distancovali od požadavků na restituci šlechtického majetku, která vychází zejména ze snah obnovit u nás Řád německých rytířů. Proti proněmecky orientované části šlechty se spolek snaží postavit dědictví české šlechty v oblasti kulturní i charitativní, navázat na její kulturní úlohu v době národního obrození. Proto se Herold neuzavírá jen do sebe a šlechtictví jako takové považuje spíše jako duchovní odkaz české historie, který je přístupný všem, tedy i členům nešlechtického původu.

Mezi zajímavé mezinárodní akce Heroldu patří jeho snaha vytvořit Unii slovanské šlechty. Proto byly navázány čilé kontakty s polskou šlechtou představovanou p. Lewszinským, ruskou šlechtou vedenou p. M.D. Samarinem, ale i šlechtou chorvatskou a bulharskou.

Svým pojetím šlechtictví jako aristokracie ducha, snahou začlenit slovanské šlechtické kruhy jako rovnocenného partnera západoevropských aristokratických kruhů má Herold větší konkrétní výsledky než politizující Koruna Česká. Ve smyslu osvícenského chápání šlechty epochy Petra Velikého tzv. tabelu o rangách se Herold snaží prostřednictvím Unie slovanské šlechty odměňovat erby a predikáty osobnosti, které se zasloužily o duchovní život slovanských zemí, zejména jejich historického a kulturního dědictví. Je pochopitelné, že takto chápaná příslušnost k aristokracii ducha se bude nejvíce vztahovat na práce v oboru heraldiky a genealogie. Spolek Herold je proto otevřen všem příznivcům pomocných věd historických a snaží se o ocenění jejich záslužné práce. Neklade si za cíl konkurovat stávajícím společnostem, ale spolupracovat s nimi a doplňovat jejich program.

Majetkem naší Společnosti se staly všechny ročníky (1-18) Časopisu rodopisné společnosti v Praze z let 1929 - 1945. Pro potřebu členů sestavili jsme soupis článků (většího i menšího rozsahu) v nich obsažených v abecedním pořadí podle jmen autorů, který dále uvádíme s tím, že případným zájemcům můžeme zaslat xeroxovou kopii žádaného článku za úhradu 2,50 Kč za stránku (počet stránek vyplývá z citace) a příslušného poštovního.

Celkovou sumu možno uhradit v poštovních známkách, přiložených do dopisu.

Způsob zápisu datace a umístění článku

ročník, rok vydání, číslo, číslo stránky - (stránek)

<i>Bartůněk V.</i>	Úmrtní matrika fary sv. Martina z let 1660-1670 9-10, 1937-38, 2-4:83-91
<i>Bartůněk V.</i>	Křestní matrika fary sv. Martina ve zdi v Praze 11, 1939, 1:3-10
<i>Bartůněk V.</i>	Oddací matrika bývalého farního úřadu u sv. Martina 1655 11, 1939, 3-4: 77-84
<i>Bartůněk V.</i>	Historický vývoj matrik 12, 1940, 1: 6-17
<i>Bartůněk V.</i>	Nejstarší matrika v Pyšelích z let 1678-1720 13, 1941, 3: 55-57
<i>Bartůněk V.</i>	Ukazatel příjmení v pyšelské matrice křtěných 1678-1720 13, 1941, 4: 118-122
<i>Bartůněk V.</i>	Ukazatel příjmení v pyšelské matrice oddaných 1678-1720 14, 1942, 1-2: 16-19
<i>Bartůněk V.</i>	Oddací matrika farního úřadu ve Slapech z roku 1644 15, 1943, 1: 17-23
<i>Bartůněk V.</i>	Úmrtní matrika farního úřadu ve Slapech z roku 1688 15, 1943, 2-3: 51-55
<i>Barviř J.</i>	Rodištěm J. A. Komenského byla Komňa 14, 1942, 1-2: 20-24
<i>Beneš Fr.</i>	Na okraj atlasu pečeti české šlechty 9-10, 1937-38, 2-4: 55-62
<i>Beneš Fr.</i>	O rodopis podnikatelských rodů - uznání za věrnost povolání 15, 1943, 1-3: 40-45
<i>Bezděka J.V.</i>	Jmenný obsah nejstarších matrik přibramských 1641-1717 1, 1929, 1-4: 116-123

<i>Bezděka J.V.</i>	Bezděkové 2, 1930, 1-2: 27-36
<i>Bezděka J.V.</i>	Bezděkové II. 3, 1931, 1: 25-28
<i>Bílý I.</i>	Z nejstarších choustnických matrik 2, 1930, 1-2: 23-27
<i>Brožek A.</i>	Individualita a rodokmen 1, 1929, 1-4: 29-38
<i>Brožek A.</i>	Poznámky o rodopisném a biologickém rodokmenu 3, 1931, 1: 1-8 3, 1931, 2-3: 49-62
<i>Cikhart R.</i>	Příjmi nejstarších obyvatelů města Tábor 17-18, 1945-46, 1-4: 86-88
<i>Čarek J.</i>	Rodopisné prameny v archivu hl. m. Prahy 14, 1942, 3: 49-57
<i>Černý Fr.</i>	Seznam archiválií města Hradec Králové 14, 1942, 4: 96-99
<i>Černý Fr.</i>	František Josef Řezáč - český spisovatel a politik 17-18, 1945-46, 1-4: 35-41
<i>Davídek V.</i>	Pocty starousedlým rodům v Čechách 9-10, 1937-38, 2-4: 49-54
<i>Davídek V.</i>	Jména křestní, usedlostní, sousedská a rodová na Spálenopoříčsku 9-10, 1937-38, 2-4: 63-74
<i>Davídek V.</i>	Rod básníka Josefa Lindy v Nových Mitrovicích 11, 1939, 1: 15-18
<i>Davídek V.</i>	Návrh obecné soustavy příjmení 12, 1940, 2: 63-64
<i>Davídek V.</i>	Nástin vývoje rodů hrabat ze Sternbergu a z Mensdorff-Pouilly 13, 1941, 3: 27-35 (příloha)
<i>Davídek V.</i>	Od jmenosloví ke jmenozpytu 13, 1941, 4: 101-105
<i>Domečka L.</i>	Znak Jiříka Velíka ze Šonova (?) na Bílé věži v Hradci Králové 3, 1931, 1: 8-9
<i>Domečka L.</i>	Šimon Vnučka Čáslavský 5, 1933, 3-4: 125-126
<i>Doskočil K.</i>	Vývoj farních matrik v českých zemích ve světle právních předpisů 12, 1940, 2: 41-50
<i>Dvořák St.</i>	Z matrik města Rychnova nad Kněžnou 4, 1932, 1: 32-40
<i>Dvořák St.</i>	Kniha smluv svatebních v Solnici 6, 1934, 1-4: 33-59
<i>Dvořák St.</i>	Z matrik města Rychnova nad Kněžnou 7-8, 1935-36, 1-2: 40-45
<i>Dvořák St.</i>	Jmenný obsah nejstarších matrik solnických 1662-1735 9-10, 1937-38, 1: 17-26
<i>Ehl J.</i>	Kniha smluv svatebních v Solnici (pokračování) 7-8, 1935-36, 1-2: 46-52

<i>Franzl Old.</i>	Rodopisné omyly o bratřích Grégrech 13, 1941, 3: 72-77
<i>Felix J.</i>	Přezdívký a změny rodových jmen 9-10, 1937-38, 2-4: 126-127
<i>Felix J.</i>	Příspěvky k šlechtickému rodopisu z matrik v Blížejově 11, 1939, 1: 18-19
<i>Felix J.</i>	Rod Felixů kmene Osvračínského 12, 1940, 2: příloha
<i>Fiala J.</i>	Příjmení havířská 3, 1931, 1: 13-17
<i>Fiala J.</i>	Aujezdec - Kutlíř - Prokúpkové 4, 1932, 1: 40-47 4, 1932, 3-4: 124-132
<i>Fiala J.</i>	Z nejstarší matriky městyse Kolovče (1652-1701) 11, 1939, 3-4: 103-105
<i>Fischer Rich.</i>	Matriky města Loštic na Moravě 15, 1943, 4: 94-101
<i>Franta O.</i>	Dobrovského kritický rozbor černínského rodopisu 2, 1930, 3-4: 91-99
<i>Franta O.</i>	Listář Sedčický 3, 1931, 2-3: 86-95 3, 1931, 4: 129-134
<i>Galla K.</i>	Nadprůměrná inteligence a vynikající lidé 2, 1930, 1-2: 1-8
<i>Gentner V.</i>	Použití map v rodopise 15, 1943, 4: 82-85
<i>Haas Ant.</i>	Rodopisné časopisy 13, 1941, 3: 49-54
<i>Haas Ant.</i>	E. Kayser: Bevölkerungsgeschichte Deutschlands 14, 1942, 4: 94-96
<i>Haas Ant.</i>	Rodopisný význam piaristických archivů 15, 1943, 1: 4-7
<i>Haas Ant.</i>	Žerotínský archiv a jeho význam pro rodopis 16, 1944, 1-2: 7-10
<i>Haas Ant.</i>	Karel starší ze Žerotína jako rodopisec 16, 1944, 3-4: 54-55
<i>Hájek Jan Křt.</i>	Z kláštera sv. Františka v Turnově 4, 1932, 2: 84-86
<i>Hobzek J.</i>	Poznámky k rodokmenu prof. Josefa Pekaře 11, 1939, 3-4: 102-103
<i>Holejšovský Vlast.</i>	Soupis svobodníků podle víry v Čáslavsku z r. 1651 12, 1940, 1: 18-25 12, 1940, 2: 57-62
<i>Holejšovský Vlast.</i>	Rod básníka Julia Zeyera 12, 1940, 3-4: 77-93 (příloha)
<i>Holejšovský Vlast.</i>	Bozděchové a "Milánský erbovní ústav" 13, 1941, 4: 123-129
<i>Holejšovský Vlast.</i>	Zemské desky pramenem občanského rodopisu 13, 1941, 1-2: 13-17 13, 1941, 3: 58-65 13, 1941, 4: 106-113

- Holejšovský Vlast.* **Úcta k předkům**
14, 1942, 1-2: 1-4
- Holejšovský Vlast.* **Svobodníci v Holýšově**
14, 1942, 1-3: 1-71 (příloha)
- Horníček I.* **Rodinná kronika**
1, 1929, 1-4: 98-107
- Horníček I.* **Rodinná kronika a její "neznámo"**
3, 1931, 2-3: 104-107
- Horníček I.* **Rodopis a fotografování**
5, 1933, 1: 35-38
5, 1933, 2: 73-74
- Horníček I.* **H. Czuppova "Gemma Moraviae thaumaturga Brunensis" jako rodopisný pramen**
6, 1934, 1-4: 64-66
- Horníček I.* **Th. H. Sivel a rod Šivlů v Tlumačově na Moravě**
12, 1940, 3-4: 97-102
- Hosák Lad.* **Příspěvek k rodopisu moravské šlechty z knih půhonů brněnských a olomouckých**
12, 1940, 2: 51-56
12, 1940, 3-4: 85-96
13, 1941, 1-3: 18-22
13, 1941, 3: 66-69
13, 1941, 4: 114-117
- Hrdlička Rich.* **O věrohodnosti starých matrik**
1, 1929, 1-4: 88-89
- Hrdlička Rich.* **Francouzští emigranti v Čechách**
3, 1931, 1: 21-23
- Hrdlička Rich.* **K životopisu básníka Josefa Hukala**
11, 1939, 3-4: 100-102
- Chytil K.* **O rodopisu Mánesů**
1, 1929, 1-4: 39-44
- Jakubička J.M.* **Dějiny rodu Jaroslava Vrchlického**
16, 1944, 3-4: 56-59
- Jeřábek Fr.* **O nejstarší matrice v Paskově**
3, 1931, 1: 23-24
- Jeřábek Fr.* **Jmenný obsah matrik v Jistebníku (1725-1870)**
3, 1931, 4: 144-147
- Kalista Z.* **Vikart z Trnavy a Jan z Polné**
12, 1940, 3-4: 73-77
- Karg K.* **Rodový vývod a jeho grafické znázornění**
16, 1944, 1-2: 1-4
- Karg K., Rosenbaum M.* **Židlochovice a okolí v rodopise**
16, 1944, 1-2: 11-13
- Karg K., Rosenbaum M.* **Patrimoniální soudnictví a archiválie**
16, 1944, 3-4: 49-51
- Kekule St.* **Jan Kekule ze Stradonic v tureckém zajetí**
5, 1933, 1: 8-12
- Klíč Ot.* **Rod vynálezce Karla Václava Klíče**
13, 1941, 1-2: 1-16 (příloha)

- Klika J.* **Rod JUDr. Ant. rytíře Randy a Dr. mont. h.c. Otokara rytíře Kruliše-Randy**
12, 1940, 1: 1-34 (příloha)
- Klíma J.* **O důležitosti starších matrik farních úřadů pro statistiku pohybu obyvatelstva v zemích československých od roku 1620**
2, 1930, 3-4: 105-107
- Kolařík M.* **Pohřbení v kostele v Čížově**
3, 1931, 4: 142-143
- Kolařík M.P.* **Pohřbení v kostele v Sedlci u Blatné**
17-18, 1945-46, 1-4: 100-101
- Kolovrat Z.* **Seznam pohřbených v hrobkách kostela u Panny Marie Sněžné v Praze**
1, 1929, 1-4: 50-72
- Kolovrat Z.* **Náhrobky a epitafy v pražských kostelích I - chrám sv. Tomáše v Praze III.**
3, 1931, 2-3: 65-83
- Kolovrat Z.* **Náhrobky a epitafy v pražských kostelích II - chrám P. Marie pod řetězem v Praze III.**
4, 1932, 1: 10-17
- Kolovrat Z.* **Seznam pochovaných v hrobkách klášterního kostela P. Marie, kaple Loretánské a kostela narození Páně na Hradčanech - I. a II.**
7-8, 1935-36, 1-2: 36-39
7-8, 1935-36, 3-4: 159-162
- Krejčík Ad. L.* **Rodopisné zprávy hoříckých urbářů z let 1628-1632**
2, 1930, 3-4: 81-91
- Krejčík Ad. L.* **Z bibliografie literárních pomůcek rodopiscových**
5, 1933, 1: 13-27
- Krejčík Ad. L.* **O rodopisné názvosloví - I. a II.**
7-8, 1935-36, 1-2: 1-3
7-8, 1935-36, 3-4: 101-110
- Krejčík Ad. L.* **Karel Josef Kreuzberg a jeho rod**
11, 1939, 2: 42-58
11, 1939, 3-4: 65-76
- Krejčík A.D.* **Heřman Jenčík - Heřman Menšík - Heřman Záchodý - Heřman Příbyl a Heřman Jenšík z Ježova**
17-18, 1945-46, 1-4: 19-34
- Kristen Zd.* **O rodopisných svazech u nás a v Německu**
7-8, 1935-36, 1-2: 4-7
- Kristen Zd.* **Na prahu druhého desetiletí Rodopisné společnosti.**
11, 1939, 1: 1-3
- Kristen Zd.* **Úkoly českého rodopisu**
12, 1940, 1: 1-5
- Kryl R.* **Rod Karla Tupého - básníka Boleslava Jablonského**
15, 1943, 1: 14-16
- Kryl R.* **Rod herce Jakuba Vojty - Slukova**
15, 1943, 2-3: 45-47
- Kryl R.* **K rodopisu Mistra Bedřicha Smetany**
16, 1944, 3-4: 59-61

- Křížek Fr.* Jmenný materiál v "Radním manuálu města Dačic" z let 1545/50-1631
14, 1942, 4: 83-89
- Kšára B.* Seznam pohřbených na bývalém vojenském hřbitově na Hradčanech
9-10, 1937-38, 1: 4-8
- Kšára B.* Malostranský hřbitov v Košířích
11, 1939, 1: 10-15
11, 1939, 2: 58-62
11, 1939, 3-4: 85-100
- Kutnar Fr.* Rod a rodina u Františka Jana Vaváka
13, 1941, 4: 97-100
- Kvasnička P.* Rod Křenů v matrikách holešovských
6, 1934, 1-4: 61-62
- Lifka Boh.* Exlibris a supralibris rodopiscovou pomůckou
2, 1930, 1-2: 8-14
- Lifka Boh.* Erbovníci palatina J. Bartholda Pontana z Braitenberka 1593-1612
9-10, 1937-38, 2-4: 77-83
- Lifka Boh.* Zdeněk hrabě z Kolowrat Krakovský Libštejnský šedesátníkem
13, 1941, 1-2: 1-8
- Lifka Boh.* Historiograf české Ameriky Tomáš Čapek
17-18, 1945-46, 1-4: 50-58
- Lintner J.* Výhostné listy v archivu města Soběslavě
2, 1930, 3-4: 101-105
- Lintner J.* Z historie soběslavských rodin
3, 1931, 1: 17-21
3, 1931, 2-3: 84-86
- Lintner J.* Želivští služebníci za opata Siarda Falkona 1661-77
4, 1932, 2: 80-84
- Lintner J.* Diarium kláštera želivského
5, 1933, 3-4: 104-111
- Lintner J.* Poznámky k dějinám obyvatelstva v Horách Ratibořských
9-10, 1937-38, 1: 8-13
- Lintner J.* Matyášové ze Sudetu v Soběslavi
9-10, 1937-38, 2-4: 123-124
- Líva V.* Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618-53
7-8, 1935-36, 1-2: 8-35
- Manoušek Ota* Předkové dramatického spisovatele Emanuela Bozděcha
3, 1931, 2-3: 101-104
- Matoušek V.* Deník učitele Jakuba Jana Ryby
12, 1940, 1: 26-32
- Mareš Vojt.* Osadní rodový katastr 1702-1840 (Boršov u Č. Budějovic)
11, 1939, 3-4: 105-106
- Markus Ant.* Rodopis, jeho úkoly a cíle
1, 1929, 1-4: 9-16
- Markus Ant.* Profesor Pražské university Jan Helbling z Hirzenfeldu
5, 1933, 1: 1-7
5, 1933, 2: 49-65

- Markus Ant., Pilnáček J.* Znamení a znaky nešlechticů
5, 1933, 1: 28-34
5, 1933, 3-4: 112-122
- Maršan Rob.* Příspěvky k rodopisným vztahům mezi zeměmi českými a Lucemburskem
17-18, 1945-46, 1-4: 5-18
- Mejsnar K.* Dva šlechtické rody s přídomkem "ze Slavíkova"
17-18, 1945-46, 1-4: 95-97
- Mitis O.* Rodopisné poznámky z Rakouska
1, 1929, 1-4: 45-49
- Mokrý Th.* Moji předkové v Netolicích
13, 1941, 1-2: 25-27
- Mostecký V.* Kašpar Matyáš ze Sudetu
9-10, 1937-38, 2-4: 121-123
- Navrátil Fr.* Rod básníka Otakara Březiny
7-8, 1935-36, 3-4: 175-190
- Navrátil Fr.* Zachovací a výhostní listy v archivu města Počátek
9-10, 1937-38, 1: 13-16
- Navrátil Fr.* Zachovací a výhostní listy v archivu města Kamenice nad Lipou
17-18, 1945-46, 1-4: 97-98
- Oehm Vinc.* Členové literátského sboru v královském městě Kourími v letech 1637-1712
3, 1931, 1: 10-12
3, 1931, 2: 62-65
- Oliverius V.* O původu rodového jména Oliverius
13, 1941, 1-2: 23-25
- Ondrák St. C.* Jmenný obsah matrik chelčických z let 1664-1851
2, 1930, 1-2: 36-34
- Palivec V.* Plemenný a konstituční typ v genealogii
14, 1942, 1-2: 5-10
- Palivec V.* Dotazníková metoda v rodopise
14, 1942, 4: 69-76
- Papež Fr.* Jména na panství Lnářském
6, 1934, 1-4: 19-32
- Pejša K.* Rodová obec Pejšov
1, 1929, 1-2: 128-131
- Petr Boh.* Zapomenutý sedlák - rodopisec (Josef Petera)
3, 1931, 2-3: 95-99
- Petr Boh.* Nejstarší selské rody obce a někdy panství Bílých a Červených Poličan
3, 1931, 4: 135-138
- Petr Boh.* Lanžovský kostel, matriky a šlechta
4, 1932, 3-4: 113-123
- Petr Boh.* Úředníci a zřizenci na Bílých a Červených Poličanech
5, 1933, 2: 75-89
- Petr Boh.* K činnosti "Milánského erbovního ústavu"
6, 1934, 1-4: 66-67
- Petr Jan* Populační obrázek z jihočeského Doudlebska
17-18, 1945-46, 1-4: 69-78

- Pilát Lad.* Rodokmen univ. prof. Dr. Jaroslava Vlčka
17-18, 1945-46, 1-4: 59-68
- Pilnáček J.* České památky v rodinném archivu rakouských hrabat
Fünfkirchenů
1, 1929, 1-4: 124-127
- Pilnáček J.* Litvicové v Čechách a na Moravě
6, 1934, 1-4: 60-61
- Pilnáček J.* Naše rody v nejstarších matrikách u sv. Štěpána ve Vídni
6, 1934, 1-4: 62-64
- Pilnáček J.* Duventach-Dibitanz-Tibitanzl
11, 1939, 1: 19-20
- Pilnáček J.* Kdo byl Jiskrův polní hejtman pan Matuš?
12, 1940, 3-4: 78-84
- Pilnáček J.* Památník Ezaiáše Jesenského z Velké Jeseně 1599-1631
14, 1942, 1-2: 11-15
- Pilnáček J.* Příspěvky k moravské heraldice a genealogii
16, 1944, 1-2: 13-17
- Polák K., Kristen Zd.* Rod básníka Rudolfa Mayera
7-8, 1935-36, 1-2: 53-72
- Polák K.* Jmenný obsah matrik obce Bezděkova z let 1787-1928
7-8, 1935-36, 3-4: 163-174
- Polák K.* Výklad usedlostních jmen v Bukově u Kdyně
12, 1940, 2: 65-67
- Polák V.* Kujeba z Mejta
13, 1941, 3: 70-71
- Procházka R.* Vzpomínka na poslední českou korunovaci královskou
1, 1929, 1-4: 95-97
- Procházka R.* Bibliografie rodopisného písemnictví o dědičnosti, rasové
hygieně a vědách přízračných I. a II.
2, 1933, 1-2: 45-55
2, 1930, 3-4: 108-109
- Psoňníčková J.* O národní rodopisnou kartotéku
11, 1939, 2: 33-41
- Psoňníčková J.* Povýšení J.E. Purkyně do rytířského stavu
14, 1942, 1-2: 25-27
- Roubík Fr.* Rodopisné prameny v archivu ministerstva vnitra v Praze
1, 1929, 1-4: 76-81
- Roubík Fr.* K rodopisu Chodů na Domažlicku
2, 1930, 1-2: 18-22
- Roubík Fr.* Rodopis a vlastivěda
15, 1943, 2-3: 35-40
- Řehák J.* Několik poznámek k rodokmenu Tachecí-Kohejl
5, 1933, 2: 66-72
5, 1933, 3-4: 97-103
- Sakař J.* Z rodinné kroniky Ant. Jaroslava Puchmajera
3, 1931, 2-3: 99-101
- Sakař J.* Z minulosti rodů de Bois a Weychetů v Týně nad Vltavou
3, 1931, 4: 139-141
- Salaba J.* Po stopách národního vědomí české šlechty pobělohorské
9-10, 1937-38, 1: 1-4

- Sedláček Fr.* K rodopisů pánů z Pernštejna
9-10, 1937-38, 1: 26-28
- Sekla Boh.* Rod a populace
13, 1941, 1-2: 9-12
- Sladký V.* Prastaré názvy usedlostí v Draženově na Chodsku a výklad
těchto jmen
14, 1942, 1-2: 27-32
- Sladký V.* Staré názvy usedlostí v Milavčicích a výklad těchto jmen
16, 1944, 3-4: 62-65
- Slavík Em.* Příspěvky k rodopisné otázce houslisty Josefa Slavíka
9-10, 1937-38, 2-4: 92-120
- Sommer-Batěk Alex.* Ze zápisů diletantových
1, 1929, 1-4: 108-115
- Sommer-Batěk Alex.* Obrázek ze života staročeských mistrů soukenických
3, 1931, 2-3: 108-113
- Stádník J.* Jména a příjmení na bývalém panství kladenském v XVI.
a XVII. století
17-18, 1945-46, 1-4: 88-94
- Sternberg Jiří* Galerie hrabat ze Sternbergu
13, 1941, 3: 17-26 (příloha)
- Strach V.* Rodový katastr na faře Sv. Jan pod Skalou
14, 1942, 4: 77-82
- Šavrdla Ant.* JUDr. Čeněk Pinsker. K 100 výročí narození
17-18, 1945-46, 1-4: 42-49
- Šebesta Ed.* Popis pražského obyvatelstva z roku 1770
1, 1929, 1-4: 90-94
- Šich Boh. - Petule Ad.* Rod Františka Ondříčka
17-18, 1945-46, 1-4: 99-100
- Šimák J.V.* Erby na Housece
2, 1930, 3-4: 99-100
- Šimák J.V.* Počátky erbu Třmene
4, 1932, 1: 1-9
4, 1932, 2: 65-74
- Šlechta A.P.* Původ dávných českých "Wanderbildtů" v Americe
1, 1929, 1-4: 82-87
- Šmrha K.* Dvorní malíř Petra Voka z Rožmberka
Bartoloměj Beránek-Jelínek
14, 1942, 4: 89-93
- Štorm Bř.* Heraldická kresba
5, 1933, 3-4: 123-125
- Štorm Bř.* Heraldika a naše doba
17-18, 1945-46, 1-4: 79-85
- Teplý Fr.* Záhada v rodokmenu Malovců z Malovic
1, 1929, 1-4: 73-75
- Teplý Fr.* Čeští exulanti v Hofu
2, 1930, 1-2: 15-18
- Teplý Fr.* Účty hospodářské rodopisnou pomůckou
4, 1932, 2: 75-80
- Teplý Fr.* Poslední rodu Lipovských z Lipovic v Čechách
9-10, 1937-38, 2-4: 124-126

<i>Teplý Fr.</i>	Matriky - zřídlo rodopisu 15, 1943, 2-3: 48-51 15, 1943, 4: 85-94
<i>Teplý Fr.</i>	O původu a změnách příjmení 16, 1944, 1-2: 5-7
<i>Teplý Fr.</i>	Různosti českých příjmení 16, 1944, 3-4: 52-54
<i>Tříška Mil.</i>	Drobný materiál k rodopisu starých urozených českých rodů 9-10, 1937-38, 2-4: 75-77
<i>Vach Mil.</i>	Páni z Brandýsa 13, 1941, 4: 129-135
<i>Vavroušková A.</i>	Rodinné zápisy Chřepických z Modlíškovic 6, 1934, 1-4: 1-18
<i>Vavroušková A.</i>	Sedláčkova pozůstalost a její význam pro bádání rodopisné 1, 1929, 1-4: 17-28
<i>Vinš V.</i>	Rodopisný úřad pro Čechy a Moravu 15, 1943, 4: 81-82
<i>Volf M.</i>	Mladotové ze Solopisk "na domě v Mladé Boleslavi" 4, 1932, 1: 18-31
<i>Voneš J.J.</i>	Jméno Voneš 1, 1929, 1-4: 132-133
<i>Žourek J.</i>	Přehled narozených hanácké dědiny Rataj u Kroměříže v letech 1627-1940 15, 1943, 1-8: 8-13

Adresa klubovny, knihovny, archivu a listovních zásilek:

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze

Sudoměřská 39

130 00 Praha 3

Bankovní spojení: Česká spořitelna a. s. Praha 5, Štefánikova 17 - běžný účet č.: 563650 - 058 / 0800

Odběr časopisů je vázán na zaplacení členského ročního příspěvku

Pro své členy vydává Česká genealogická a heraldická
společnost v Praze v nakladatelství
TABULARIUM TRADITIONIS
Macešková 35 - 106 00 Praha 10

Za původnost a obsah článků ručí autoři
Tištěno jako rukopis, autorská práva autorů zachována

Redakční skupina pro Genealogické a heraldické listy:

PhDr. Alena Pazderová, předsedkyně
Doc. MUDr. Jaroslav Černý, CSc.
Ladislav Forman
Ing. PhDr. Jaroslava Honcová, CSc.
Ing. Jan Oulík

Uzávěrka: 17. listopadu 1994 - Dáno do tisku 23. listopadu 1994 - Počet výtisků: 1000

Grafická úprava: TABULARIUM TRADITIONIS & FOTO PICTUS
nakladatelství a vydavatelství - Macešková 35, 106 00 Praha 10
Tisk: ÚJI a. s. - Elišky Přemyslovny 379, 156 16 Praha 5